

Tweeëntwintigste Jaarverslag

van het

RAADGEVEND COMITE
VOOR DE TELECOMMUNICATIE

1 januari – 31 december 2015

Woord vooraf	1
Hoofdstuk 1: De leden van het Raadgevend Comité	2
Hoofdstuk 2: De werkgroepen, opgericht binnen het Raadgevend Comité	9
1. Werkgroep “Aanbevelingen”	10
2. Werkgroep “Europa”	11
3. Werkgroep “Frequenties”	12
4. Werkgroep “Netwerken en Diensten”	13
5. Ad-hoc werkgroep “Memorandum aan de Minister”	14
6. Ad-hocwerkgroep “Advies met betrekking tot de mogelijke integratie van het Comité binnen de Centrale Raad voor het Bedrijfsleven”	15
Hoofdstuk 3: Overzicht van de plenaire vergaderingen	16
1. Vergaderingen	16
2. Behandelde onderwerpen	16
3. Verdeelde documenten	17
Hoofdstuk 4: Adviezen uitgebracht door het Raadgevend Comité	18
1. Memorandum aan de Minister bevoegd voor Telecommunicatie en de Digitale Agenda: Een digitale agenda voor België	19
2. Advies over de begroting 2016 van de Ombudsdienst voor telecommunicatie	38
Hoofdstuk 5: Aanbevelingen met betrekking tot de activiteiten van het BIPT	41

Woord vooraf

Voor de tweede keer in de geschiedenis van het Comité is het aan de vicevoorzitters om het voorwoord van het jaarverslag te schrijven.

Robert Queck zetelt sinds 16 september 2015 immers in de Besluitvormingskamer van de Medienrat, wat onverenigbaar is met het voorzitterschap van het Comité.

We wensen hem veel succes met deze nieuwe professionele uitdaging en we bedanken hem ten zeerste voor zijn onuitputbare inzet tijdens de voorbije jaren.

Nog onder zijn voorzitterschap bood het Comité op 3 maart 2015 Minister De Croo, bevoegd voor Telecommunicatie en de Digitale Agenda, een memorandum aan met opmerkingen en voorstellen betreffende een digitale agenda voor België. U vindt dit memorandum integraal terug in dit jaarverslag.

Het Comité had het genoegen om Minister De Croo te ontvangen op de plenaire vergadering van 15 september 2015 voor een enthousiasmerend betoog rond de vijf pijlers van de Digitale Agenda.

Eind 2014 vroeg het Comité aan de Centrale Raad voor het Bedrijfsleven (CRB) om een studie te coördineren over de bijdrage van de telecomsector aan de economie en de maatschappij. De studie werd gerealiseerd samen met het Planbureau en de FOD Economie, met op regelmatige basis feedback van experts, onder meer het BIPT en Agoria. Eind 2015 werden een aantal eerste conclusies voorgesteld van deze studie, ondertussen herdoopt in “[Belgium 2.0. Naar een succesvolle digitale transformatie van de economie: de rol van breedbandinfrastructuur en andere elementen](#)”¹.

Via dit gezamenlijk project werden de banden met de CRB aangehaald en versterkt. Wat een voorproef kan zijn, want eind 2015 vroeg Minister De Croo een advies met betrekking tot de mogelijke integratie van het Comité binnen de CRB. Het Comité staat positief ten opzichte van deze integratie mits een positieve invulling van een aantal aandachtspunten en kanttekeningen zoals vermeld in zijn [advies van 24 februari 2016](#)².

De Vicevoorzitters,
Coralie Miserque
Eric De Wasch

1 <http://www.ccecrb.fgov.be/txt/nl/doc16-523.pdf>

2 http://www.rct-cct.be/docs/adviezen/2016_02_24%20Integratie%20CRB%20-%20NL.pdf

Hoofdstuk 1: De leden van het Raadgevend Comité

In uitvoering van artikel 3, § 2, van de wet van 17 januari 2003 met betrekking tot het statuut van de regulator van de Belgische post- en telecommunicatiesector werd het koninklijk besluit van 14 juni 2006 tot regeling van de samenstelling en de werking van het Raadgevend Comité voor de telecommunicatie uitgevaardigd.

In uitvoering van artikel 1 van het koninklijk besluit van 14 juni 2006 tot regeling van de samenstelling en de werking van het raadgevend comité voor de telecommunicatie, werd het ministerieel besluit van 12 september 2012 houdende benoeming van de leden van het Raadgevend Comité voor de telecommunicatie uitgevaardigd.

In uitvoering van artikel 2 van het koninklijk besluit van 14 juni 2006 tot regeling van de samenstelling en de werking van het raadgevend comité voor de telecommunicatie, werd het ministerieel besluit van 19 september 2013 houdende benoeming van de voorzitter van het Raadgevend Comité voor de telecommunicatie uitgevaardigd.

Overeenkomstig artikel 3, § 3, tweede lid van de wet van 17 januari 2003 hebben het Belgisch Instituut voor postdiensten en telecommunicatie (“het Instituut”) en de Ombudsdienst voor telecommunicatie beide als waarnemer zitting in het Comité.

Overeenkomstig artikel 7 van de wet van 17 januari 2003, verzorgt het Instituut het secretariaat van het Comité.

Hieronder vindt u de **ledenlijst per 31 december 2015**, ingedeeld volgens de bepalingen van artikel 1 van het koninklijk besluit van 14 juni 2006 tot regeling van de samenstelling en de werking van het Raadgevend Comité voor de telecommunicatie.

VOORZITTER

-

ONDERVOORZITTERS

Dhr. Eric De Wasch
Gezinsbond

Mevr. Coralie Miserque
Platform Telecom Operators & Service
Providers

SECRETARIAAT

Secretaris van het Comité
BIPT
Dhr. Piet Steeland
Eerste adviseur
Ellipse Building – Gebouw C
Koning Albert II-laan 35
1030 Brussel
Tel: 02 226 87 58
piet.steeland@bipt.be

Vicesecretaris van het Comité
BIPT
Dhr. Ben Vander Gucht
Administratief sectiechef
Ellipse Building – Gebouw C
Koning Albert II-laan 35
1030 Brussel
Tel: 02 226 89 29
ben.vander.gucht@bipt.be

Effectief	Plaatsvervangend
-----------	------------------

Drie leden die representatief zijn voor de ondernemingen waarvan één voor de kleine en middelgrote ondernemingen

	Dhr. Thierry Evens UCM
	Dhr. Dirk Steel VBO
Mevr. Sofie Brutsaert VBO	

Vijf leden die de meest representatieve werknemersorganisaties vertegenwoordigen

Dhr. Ben Coremans ACV Transcom	Mevr. Nathalie Diesbecq ACV
Dhr. Maarten Boghaert ACLVB	Dhr. Mario Coppens ACLVB
Dhr. Marc Scius ACV	Mevr. Anne Léonard ACV
Mevr. Astrid Thienpont ABVV	Dhr. Lars Vande Keybus ABVV
Dhr. Stéphan Thoumsin ACOD	Dhr. Jean-François Tamellini ABVV

Twee leden die de meest representatieve organisaties van de zelfstandigen vertegenwoordigen, benoemd op voordracht van de Hoge Raad voor de Middenstand

Mevr. Mien Gillis Hoge Raad voor de Zelfstandigen en de KMO	
Dhr. Benjamin Houet Hoge Raad voor de Zelfstandigen en de KMO	Mevr. Capucine Debuyser Hoge Raad voor de Zelfstandigen en de KMO

Effectief	Plaatsvervangend
-----------	------------------

Zes leden die representatief zijn voor de gebruikers, waarvan vier benoemd op voordracht van de Raad van het Verbruik

	Dhr. David Wiame Test-Aankoop
Dhr. Pieter-Jan De Koning Raad voor het Verbruik	
Mevr. Ann De Roeck-Isebaert Raad voor het Verbruik	
Mevr. Danielle Jacobs BELTUG	Dhr. Paul De Cooman BELTUG
Mevr. Els Niclaes Raad voor het Verbruik	Mevr. Aline Van den Broeck Raad voor het Verbruik

Twee leden die representatief zijn voor de gebruikers van het frequentiespectrum, waarvan één aangewezen door de Minister van Landsverdediging

Dhr. Frank Certyn Defensie	Dhr. Stéphane Habiaremye Defensie
Mevr. Paulette Halleux Koninklijke Belgische Aëroclub	Dhr. Robert Herzog Koninklijke Belgische Aëroclub

Twee leden die representatief zijn voor de gezinsbelangen

Dhr. Jan Baeck Gezinsbond	
Dhr. Eric De Wasch Gezinsbond	

Effectief	Plaatsvervangend
-----------	------------------

Twee leden aangewezen voor hun wetenschappelijke deskundigheid inzake telecommunicatie

Dhr. Erik Dejonghe UGent	Mevr. Tania Zgajewski ULg
	Mevr. Eva Lievens KU Leuven

Drie leden die representatief zijn voor de producenten van telecommunicatieuitrustingen

	Dhr. Frank Van der Putten AGORIA
Dhr. Baudouin Corlù AGORIA	Dhr. Johan de Bilde AGORIA
Dhr. Jan Erreygers AGORIA	

Vier leden die representatief zijn voor de ondernemingen die telecommunicatiediensten verlenen, onder wie één dat aangewezen wordt door de belangrijkste operator op de markt van de spraaktelefoniediensten en op zijn minst één dat representatief is voor de overige operatoren van spraaktelefoniediensten

Dhr. Steve Dive Platform Telecom Operators & Service Providers	Mevr. France Vandermeulen Platform Telecom Operators & Service Providers
Mevr. Coralie Miserque Platform Telecom Operators & Service Providers	Mevr. Ilse Haesaert Platform Telecom Operators & Service Providers
Dhr. Henri-Jean Pollet ISPA	Mevr. Isabelle De Vinck ISPA
Dhr. Steven Tas Proximus	Mevr. Stephanie Durand Proximus

Effectief	Plaatsvervangend
-----------	------------------

Eén lid dat representatief is voor de universeledienstverleners

Mevr. Lieve Elias Proximus	Mevr. Fadoi Touijar Proximus
--------------------------------------	--

Drie leden die representatief zijn voor de operatoren van openbare telecommunicatienetten, onder wie één dat wordt aangewezen door de belangrijkste operator op de markt van de vaste openbare telecommunicatienetten en één dat wordt aangewezen door de operatoren die actief zijn op de markt van de mobiele openbare telecommunicatienetten

Dhr. Wim De Rynck Proximus	Mevr. Dominique Grenson Proximus
Dhr. Jean-Marc Galand GSM Operators Forum	Mevr. Johanne Buyse GSM Operators Forum
Dhr. Jürgen Massie Platform Telecom Operators & Service Providers	Dhr. Jan Degraeuwe Platform Telecom Operators & Service Providers

Eén lid aangewezen door de Minister bevoegd voor telecommunicatie

Dhr. Pierre Strumelle FOD Economie, K.M.O., Middenstand en Energie	Dhr. Reinhard Laroy Beleidscel Digitale Agenda, Telecom en Post
--	---

Eén lid aangewezen door de Minister van Economische Zaken

Mevr. Séverine Waterbley FOD Economie, K.M.O., Middenstand en Energie	
---	--

Eén lid aangewezen door de Minister bevoegd voor de modernisering van de openbare diensten

Dhr. Peter Strickx FEDICT	Dhr. Sven Forster FEDICT
-------------------------------------	------------------------------------

Effectief	Plaatsvervangend
-----------	------------------

Eén lid aangewezen door de Minister van Sociale Zaken

Mevr. Yaël Bieber	Dhr. Michel Deffet
-------------------	--------------------

Twee leden aangewezen door de Vlaamse Regering

	Dhr. Geert De Rycke
Mevr. Caroline Uyttendaele	Dhr. Duncan Braeckevelt

Eén lid aangewezen door de Waalse Regering

Dhr. Henri Monceau	
--------------------	--

Eén lid aangewezen door de Brusselse Hoofdstedelijke Regering

Mevr. Nathalie Pigeolet	Dhr. Benoît Fosty
-------------------------	-------------------

Eén lid aangewezen door de Franse Gemeenschapsregering

Dhr. Thibault Mulatin	Dhr. Gilles Havelange
-----------------------	-----------------------

Eén lid aangewezen door de Duitstalige Gemeenschapsregering

Dhr. Alfred Belleflamme	Dhr. Olivier Hermanns
-------------------------	-----------------------

Eén lid van het BIPT als waarnemer

Dhr. Luc Vanfleteren	Dhr. Axel Desmedt
----------------------	-------------------

Eén lid van de Ombudsdienst voor telecommunicatie als waarnemer

Dhr. Jean-Marc Vekeman	Dhr. Luc Tuerlinckx
------------------------	---------------------

Hoofdstuk 2: De werkgroepen, opgericht binnen het Raadgevend Comité

In 2015 bestonden volgende werkgroepen in de schoot van het Raadgevend Comité:

- werkgroep “Aanbevelingen”;
- werkgroep “Europa”;
- werkgroep “Frequenties”;
- werkgroep “Netwerken en Diensten”;
- ad-hoc-werkgroep “Memorandum aan de Minister”;
- ad-hoc-werkgroep "Advies met betrekking tot de mogelijke integratie van het Comité binnen de Centrale Raad voor het Bedrijfsleven".

1. Werkgroep “Aanbevelingen”

1.1. Algemene gegevens

Coördinator	Secretaris
Dhr. Robert Queck (tot 16 september 2015)	-

Oorsprong van de vraag

Krachtens artikel 4 van de wet van 17 januari 2003 dient het Raadgevend Comité over zijn activiteiten aan de Kamer van Volksvertegenwoordigers een jaarverslag te bezorgen, waarin eveneens aanbevelingen worden gegeven over de activiteiten van het BIPT. Voor deze specifieke opdracht werd door de plenaire vergadering van 4 april 2007 besloten een bijzondere werkgroep “Aanbevelingen BIPT” op te richten. Het Comité was van oordeel dat de onafhankelijkheid van deze werkgroep absoluut diende te zijn en dat aldus het BIPT niet betrokken zou zijn bij de inhoudelijke ondersteuning van de activiteiten van de werkgroep. Zodoende namen de vertegenwoordigers of personeelsleden van het BIPT geen deel aan de werkzaamheden van deze werkgroep.

1.2. Vergaderingen

- 21 mei 2015
- 3 juni 2015
- 30 juni 2015
- 8 juli 2015
- 7 oktober 2015

1.3. Behandelde onderwerpen

Vorbereiding van de aanbevelingen in verband met de activiteiten van het BIPT .

2. Werkgroep “Europa”

2.1. Algemene gegevens

Coördinator	Secretaris
Mevr. Ilse Haesaert	Dhr. Ben Vander Gucht Administratief sectiechef bij het BIPT

Oorsprong van de vraag:

In zijn plenaire zitting van 3 februari 2010 besliste het Raadgevend Comité om deze werkgroep op te richten.

Naast de overname van de taken van de voormalige werkgroep “Europese regelgeving” is het tevens de bedoeling dat de werkgroep onder meer de universele dienst en de vraag naar de wenselijkheid om al dan niet breedband in de universele dienst op te nemen, zou onderzoeken.

In zijn plenaire zitting van 29 februari 2012 besliste het Comité om deze werkgroep opnieuw te activeren, en –gezien de scope ervan– werkgroep “Europa” te noemen. De hoofdtaak van de werkgroep bestaat erin om de leden te informeren van wat op Europees vlak gaande is.

In de plenaire zitting van 27 november 2013 heeft mevrouw Ilse Haesaert zich kandidaat gesteld als coördinator voor de werkgroep "Europa". Deze kandidatuur werd met unanimité aanvaard door het Comité.

2.2. Vergaderingen

- 12 maart 2015
- 10 juli 2015
- 20 november 2015

2.3. Behandelde onderwerpen

Informeel bespreking van de lopende projecten inzake de Europese telecomregulering met de heer Patrick Lamot, permanente vertegenwoordiger van België in de telecomwerkgroep van de Europese Raad.

3. Werkgroep “Frequenties”

3.1. Algemene gegevens

Coördinator	Secretaris
Dhr. Steve Dive	Dhr. Vincent Deschoenmaeker Adviseur bij het BIPT

Oorsprong van de vraag:

In zijn plenaire zitting van 3 februari 2010 besliste het Raadgevend Comité om de werkgroep "Frequenties" op te richten.

In de plenaire zitting van 16 januari 2013 heeft de heer Steve Dive zich kandidaat gesteld als coördinator voor de werkgroep "Frequenties". Deze kandidatuur werd met unanimité aanvaard door het Comité.

3.2. Vergaderingen

- 19 januari 2015

3.3. Behandelde onderwerpen

Na overleg is gebleken dat de werkgroep het momenteel niet opportuun vond om een advies uit te brengen rond de 700 MHz.

4. Werkgroep “Netwerken en Diensten”

4.1. Algemene gegevens

Coördinator	Secretaris
Mevr. Séverine Waterbley (tot 21 mei 2014) Dhr. Pierre Strumelle (van 21 mei tot 17 september 2014) Dhr. Jean-Marc Galand (van 17 december 2014)	Mevr. Isabelle Demeyer Adviseur bij het BIPT

Oorsprong van de vraag:

In zijn plenaire zitting van 3 februari 2010 besliste het Raadgevend Comité om deze werkgroep op te richten.

Naast de overname van de taken van de voormalige werkgroepen “ENISA” en “Nooddiensten”, is het de bedoeling dat deze werkgroep onder meer de problematiek rond de downloadlimieten en de netwerkneutraliteit, zou behandelen.

In de plenaire zitting van 16 januari 2013 stelde mevrouw Séverine Waterbley zich kandidaat als coördinator voor deze werkgroep. Deze kandidatuur werd met unanimitéit door het Comité aanvaard.

In de plenaire zitting van 21 mei 2014 nam mevrouw Waterbley ontslag. Voor haar vervanging stelde ze de heer Pierre Strumelle voor. Deze kandidatuur werd met unanimitéit aanvaard.

In de plenaire zitting van 17 september 2014 nam de heer Strumelle ontslag als coördinator.

In de plenaire zitting van 17 december 2014 stelde de heer Jean-Marc Galand zich kandidaat als coördinator voor de werkgroep. Deze kandidatuur werd met unanimitéit aanvaard door het Comité.

4.2. Vergaderingen

- 10 februari 2015
- 30 juni 2015

4.3. Behandelde onderwerpen

Presentatie van en gedachtewisseling over het methodologische voorstel van de studie “Telecom en de digitalisering van de economie”. De Centrale Raad voor het Bedrijfsleven heeft beslist om de verwezenlijking van deze studie te dragen.

5. Ad-hoc werkgroep “Memorandum aan de Minister”

5.1. Algemene gegevens

Coördinator	Secretarissen
Dhr. Robert Queck (tot 16/09/2015)	Mevr. Nathalie Dumont - Eerste Adviseur bij het BIPT Mevr. Joke Van Osselaer - Adviseur bij het BIPT

Oorsprong van de vraag:

In zijn plenaire zitting van 17 september 2014 besliste het Raadgevend Comité om deze werkgroep op te richten, met de heer Robert Queck als coördinator.

5.2. Vergaderingen

- 12 januari 2015
- 11 februari 2015
- 25 februari 2015

5.3. Behandelde onderwerpen

In de beleidsverklaring (www.dekamer.be/FLWB/PDF/54/0588/54K0588005.pdf) van minister De Croo, minister van Ontwikkelingssamenwerking, Digitale Agenda, Telecommunicatie en Post, wordt melding gemaakt van een actieplan om de overgang naar ultrasnel internet in België te stimuleren.

Om dit actieplan vorm te geven werd het Raadgevend Comité voor de Telecommunicatie door Minister De Croo om inbreng gevraagd.

De werkgroep stelde een ontwerp van memorandum op voor de plenaire vergadering van 3 maart 2015.

6. Ad-hocwerkgroep “Advies met betrekking tot de mogelijke integratie van het Comité binnen de Centrale Raad voor het Bedrijfsleven”

6.1. Algemene gegevens

Coördinator	Secretaris
-	-

Oorsprong van de vraag:

In zijn plenaire zitting van 16 december 2015 besliste het Raadgevend Comité om deze werkgroep op te richten, naar aanleiding van de vraag om advies van de heer Alexander De Croo, Minister van Ontwikkelingssamenwerking, Digitale Agenda, Telecom en Post met betrekking tot de mogelijke integratie van het Raadgevend Comité voor de telecommunicatie binnen de Centrale Raad voor het Bedrijfsleven.

6.2. Vergaderingen

- De werkgroep is in 2015 nog niet samengekomen. Een eerste vergadering werd gepland voor 14 januari 2016.

6.3. Behandelde onderwerpen

Middels een brief van 20 november 2015 heeft de heer Alexander De Croo, Minister van Ontwikkelingssamenwerking, Digitale Agenda, Telecom en Post, het Comité om advies gevraagd betreffende de mogelijke integratie van het Comité binnen de Centrale Raad voor het Bedrijfsleven, zoals bepaald in artikel XIII.17 van het Wetboek Economisch Recht.

Deze vraag om advies werd besproken tijdens de plenaire vergadering van 16 december 2015.

De ad-hoc werkgroep zal een advies voorbereiden voor de plenaire vergadering van 24 februari 2016.

Hoofdstuk 3: Overzicht van de plenaire vergaderingen

Gedurende het jaar 2015 vonden, overeenkomstig artikel 6 van het koninklijk besluit van 14 juni 2006 tot regeling van de samenstelling en de werking van het Raadgevend Comité voor de telecommunicatie, vijf plenaire vergaderingen van het Comité plaats.

1. Vergaderingen

Het Raadgevend Comité voor de telecommunicatie kwam in plenaire zitting bijeen op de volgende data:

- 3 maart 2015;
- 3 juni 2015;
- 8 september 2015 (buitengewone vergadering);
- 15 september 2015;
- 16 december 2015.

2. Behandelde onderwerpen

Tijdens deze vergaderingen werden diverse onderwerpen behandeld. Meer bepaald gaat het om:

- Presentatie “Studie over de Belgische telecomsector” door Arthur D. Little;
- Ontwerp van Memorandum aan de Minister bevoegd voor Telecommunicatie en de Digitale Agenda: een digitale agenda voor België;
- Presentatie “Vergelijkende studie telecomproducten Residentiële markt Editie 2014” door het BIPT;
- Presentatie door het BIPT omtrent de nationale prijsvergelijking voor telecomproducten op de residentiële markt;
- Presentatie door de heer Christian Hocepied (voormalig ambtenaar bij de EC, DG COMP) : « Zal het Europees regelgevingskader voor de telecom voldoende kunnen evolueren om de nieuwe uitdagingen van de sector aan te gaan? »
- De eerste resultaten van de studie over de telecom en de digitalisering van de economie : “Belgium 4.0 - Naar een digitale transformatie van de Belgische economie”, voorgesteld door mevrouw Vandecandelaere en de heer Strengs van de Centrale Raad voor het Bedrijfsleven;
- De ondersteuning van de Werkgroep “Aanbevelingen”;
- Voorstel van de Raad van het BIPT om een vergadering te organiseren met het Comité in voorbereiding van het operationeel plan 2016;
- Onderhoud met de heer Alexander De Croo, Vice-eersteminister en minister van Ontwikkelingssamenwerking, Digitale Agenda, Telecommunicatie en Post;

- Presentatie door de Centrale Raad voor het Bedrijfsleven : “Een digitale infrastructuur voor een digitaal België: een aantal eerste conclusies”;
- Aanbevelingen betreffende de activiteiten van het BIPT – 2014;
- Jaarverslag 2014 van het Raadgevend Comité;
- Operationeel Plan 2016 van het BIPT;
- Voorzitterschap van het Comité;
- Presentatie door het BIPT van de Internationale Prijzenstudie Residentieel 2015;
- Ontwerpadvies over de begroting 2016 van de Ombudsdienst voor telecommunicatie;
- Vraag om advies van de heer Alexander De Croo, Minister van Ontwikkelingssamenwerking, Digitale Agenda, Telecom en Post met betrekking tot de mogelijke integratie van het Raadgevend Comité voor de telecommunicatie binnen de Centrale Raad voor het Bedrijfsleven.

Daarnaast werd tijdens elke plenaire vergadering verslag uitgebracht over de werkzaamheden van de diverse werkgroepen.

3. Verdeelde documenten

Behalve de notulen van en de uitnodigingen voor de verschillende vergaderingen werden nog de volgende documenten, verslagen en artikels bezorgd aan de leden van het Comité:

- Presentatie van 3 maart 2015 : Vergelijkende studie telecomproducten residentiële markt editie 2014 (BIPT);
- Presentatie van 3 maart 2015 : Studie over de Belgische telecomsector (Arthur D. Little);
- Presentatie van 3 maart 2015 : Nationale prijsvergelijking voor telecomproducten op de residentiële markt (BIPT);
- Presentatie van 3 maart 2015 : « Zal het Europees regelgevingskader voor de telecom voldoende kunnen evolueren om de nieuwe uitdagingen van de sector aan te gaan? », door de heer Christian Hocepied (voormalig ambtenaar bij de EC, DG COMP);
- Presentatie van 3 maart 2015 : Studie over de telecom en de digitalisering van de economie, door Siska Vandecandelaere en Tom Strengs (Centrale Raad voor het Bedrijfsleven);
- Barometer van de informatiemaatschappij 2015;
- Presentatie van 8 september 2015 : Werkplan 2015-2016 (BIPT)
- Presentatie van 15 september 2015 : “Een digitale infrastructuur voor een digitaal België: een aantal eerste conclusies” (Centrale Raad voor het Bedrijfsleven);
- Publieke consultaties in het kader van de "Digital Single Market Strategy" (DSM);
- Studie "Naar een succesvolle digitale transformatie van de economie: de rol van breedbandinfrastructuur en andere elementen" - Centrale Raad voor het Bedrijfsleven in samenwerking met het Federaal Planbureau en de FOD Economie;
- Presentatie van 16 december 2015 : Vergelijkende studie voor telecomproducten op de residentiële markt - editie 2015 (BIPT).

Hoofdstuk 4: Adviezen uitgebracht door het Raadgevend Comité

In 2015 heeft het Raadgevend Comité voor de telecommunicatie de volgende adviezen uitgebracht:

- Memorandum aan de Minister bevoegd voor Telecommunicatie en de Digitale Agenda: Een digitale agenda voor België;
- Advies over het ontwerp van begroting 2016 van de Ombudsdienst voor telecommunicatie.

Hierna volgt een overzicht van de door het Raadgevend Comité voor de telecommunicatie uitgebrachte adviezen.

1. Memorandum aan de Minister bevoegd voor Telecommunicatie en de Digitale Agenda: Een digitale agenda voor België

Inleiding

Het Raadgevend Comité voor de telecommunicatie, bedoeld in artikel 3 en volgende van de wet van 17 januari 2003 met betrekking tot het statuut van de regulator van de Belgische post- en telecommunicatiesector, biedt de Minister dit memorandum aan met opmerkingen en voorstellen betreffende een digitale agenda voor België waarvoor de basisprincipes opgenomen zijn in de beleidsverklaring "Digitale agenda, Telecommunicatie en Post" (DOC. 54-0020/016) van de minister van Ontwikkelingssamenwerking, Digitale Agenda, Telecommunicatie en Post van 20 november 2014 (hierna "Beleidsverklaring") en in de algemene beleidsnota (DOC. 54 0588/005) van dezelfde datum (hierna "Algemene beleidsnota"). Het memorandum volgt op het "Advies van het Raadgevend Comité van 19 februari 2014 over het ontwerp van nationaal plan 'Een digitale agenda voor België'". Dit ontwerp vormt een eerste versie van de agenda die momenteel wordt voorbereid.

Dit memorandum omvat twee delen.

1. algemene opmerkingen;
2. meer specifieke voorstellen over de specifieke thema's.

I. Algemene opmerkingen over een digitale agenda voor België

De richtlijnen in verband met een digitale agenda zoals ze zijn voorgesteld in de beleidsverklaring van 20 november 2014 leiden tot de volgende algemene opmerkingen:

1. Doelstelling van de digitale agenda voor België: de digitale agenda voor België moet een rode draad vormen voor de te ondernemen acties, om de ontwikkeling van de digitale economie in België te bevorderen. Deze moet dus die acties duidelijk identificeren maar ook de spelers die verantwoordelijk zijn voor de uitvoering ervan en een tijdschema voor elk van deze acties. Het comité verheugt zich daarom over het plan om in 2015 een "barometer van de informatiemaatschappij" te publiceren. Die barometer zou elk jaar gepubliceerd moeten worden.

2. Uitgangssituatie: volgens het economisch jaarverslag dat op 11 december 2014 gepubliceerd is door de ETNO, zijn de inkomsten van de Europese telecommunicatiesector in 2013 nog met 4% gedaald in vergelijking met 2012 en hebben ze 248 miljard euro bereikt. Het verslag verwacht dat ze nog met 1,8% zullen verminderen in 2014. In vergelijking met de vorige twee jaar zijn de investeringen van de

mobiele en vaste operatoren in Europa daarentegen in absolute cijfers stabiel gebleven in 2013 en bedroegen ze 46 miljard euro. In relatieve cijfers zijn de investeringen gegroeid en die bedragen 18,5 % van de inkomsten³.

Meer bepaald voor België stelt het "Digital Agenda Scoreboard 2014 – Belgium"⁴ van de Europese Commissie, op basis van de cijfers van 2013, de volgende prestaties vast⁵:

Indicator (including breakdown and unit)	Belgium value		EU28 value
	2012	2013	2013
Fixed broadband coverage - Total (in % of total population)	100	100	97
Rural fixed broadband coverage – Total (in % of rural population)	99	100	90
NGA broadband coverage - Total (in % of households)	97	98	62
Households with a broadband subscription - All households (in % of households)	75	79	76
Share of subscriptions with at least 30Mbps - (% of subscriptions)	58	66	21
Share of subscriptions with at least 100Mbps - (% of subscriptions)	12	12	5
4G Mobile broadband coverage - (as a % of total population)	8	46	59
Mobile broadband take-up - Total (in Subscriptions per 100 people)	40	46	62

Vandaag kan worden gesteld dat onder het effect van een ruim aanwezige concurrentie over alle segmenten heen en van een meer aandachtige regulering, het dienstenaanbod inzake telecommunicatie in België volledig is, en aantrekkelijk zowel qua inhoud als wat prijs betreft.

Een recent verrichte studie die besteld is door de telecomoperatoren heeft met name aangetoond:

- dat op 5 jaar tijd het gewicht van telecommunicatie in de gezinsuitgaven beduidend verminderd is, in tegenstelling tot de meerderheid van de andere categorieën van diensten;
- dat in diezelfde periode het "overschot", nl. de dienst ten opzichte van de prijs, vermenigvuldigd is kunnen worden met een factor tussen 4 en 7, naargelang van de beschouwde diensten.⁶

Een andere specifieke eigenschap van België in de Europese context heeft betrekking op het investeringsniveau vergeleken met de omzet; jaar na jaar en ondanks algemeen dalende omzetcijfers, blijft dat niveau hoog en vertoont die zelfs een stijgende trend. Zo bedroeg de verhouding investeringen / omzet in 2013 in de sector 25,8%.⁷

³ ETNO, Annual Economic Report 2014, 11 december 2014, p. 12, 13, 14, 20, 21, beschikbaar op https://www.etno.eu/datas/publications/economic-reports/FINAL_ETNO_Annual_Economic_Report_2014.pdf

⁴ Beschikbaar via <https://ec.europa.eu/digital-agenda/en/scoreboard/belgium-0>.

⁵ In dat opzicht kunnen er meer recente cijfers worden gevonden in EC, Digital Economy and Society Index 2015, landenprofiel-België, voorgesteld op 24 februari 2015 en beschikbaar via <https://ec.europa.eu/digital-agenda/en/scoreboard/belgium-0>. In dit kader merken we op dat op basis van de cijfergegevens van de operatoren momenteel meer dan 94,8% van de bevolking 4G-dekking heeft.

⁶ Het Belgische Telecom Landschap - Studie over de Belgische Telecom sector – 1ste editie, 12 Januari, 2015. http://www.adlittle.be/uploads/tx_extthoughtleadership/ADL_StudyonBelgianTelecomsector_Economy_Dutch.pdf

⁷ BIPT, Situatie van de elektronische communicatiesector, p.11, 2013. http://www.bipt.be/public/files/nl/21326/doc_Situatie_elektronische_communicatiesector_2013_nl.pdf

Niettemin zijn bepaalde structurele zwakke punten duidelijk, ofwel blijven die bestaan:⁸

- netwerkdichtheid voor hoge en zeer hoge bitsnelheid onvolledig, met name in landelijke gebieden;
- aanhoudende fundamentele behoeften om zich nieuwe technologieën eigen te maken, met name in het onderwijs en in ondernemingen, om te anticiperen op de digitalisering van de economie en daarvan een troef te maken;
- gebrek aan daadkrachtig en ambitieus overheidsbeleid (mobiliteit en transport, ruimtelijke ordening, energie, veiligheid, enz.) dat steunt op het potentieel van de telecommunicatie;
- erg korte wetgevingscycli, die duidelijk niet overeenstemmen met de behoeften van de langere investeringscycli van de sectorspelers;
- ...

Als men de Belgische situatie vergelijkt met de doelstellingen van DAE 2020, stelt men vast dat veel structurele doelstellingen al ruimschoots bereikt zijn. Toch blijven er nog genoeg uitdagingen en in de eerste plaats de connectiviteit van zeer hoge snelheid en voor verschillende technologieën over het gehele grondgebied, ook in landelijke gebieden. Dit "verplicht" België dus, of liever, biedt de gelegenheid, om zich verder te positioneren dan de DAE 2020 en de doelstellingen en de middelen van een Europees leadership te herdefiniëren wat betreft de digitale agenda, zowel in termen van groei als werkgelegenheid als welzijn. Dit zal ook een perfecte coördinatie vergen tussen de initiatieven en het beleid op de verschillende bevoegdheidsniveaus, misschien ook via de aanneming van gepaste coördinatiemiddelen, eventueel door middel van een samenwerkingsakkoord.

3. Europese context van de digitale agenda voor België: de Beleidsverklaring zegt: "De Digitale Agenda voor Europa moet de basis vormen voor de ontwikkeling van een Digitale Agenda voor België" (blz. 4). Het Raadgevend Comité sluit zich volledig aan bij die idee. Volgens ons zou de Belgische agenda dan ook rekening moeten houden met alle pijlers die op Europees niveau zijn vastgelegd⁹. Aan

⁸ Zie hiervoor:

-BIPT: Situatie van de elektronische communicatiesector 2013,

http://www.bipt.be/public/files/nl/21326/doc_Situatie_elektronische_communicatiesector_2013_nl.pdf

en Vergelijkende studie prijsniveau telecomproducten in België, Nederland, Frankrijk, Duitsland en het Verenigd Koninkrijk

<http://www.bipt.be/nl/operatoren/bipt/publicaties/vergelijkende-studie-prijsniveau-telecomproducten-in-belgie-nederland-frankrijk-duitsland-en-het-verenigd-koninkrijk-tarieven-van-augustus-2013>

-FOD Economie: Barometer van de informatiemaatschappij 2014,

http://www.belgium.be/nl/nieuws/2014/news_barometer_informatiemaatschappij_2014.jsp

- Het Belgische Telecom Landschap - Studie over de Belgische Telecom sector – 1ste editie, 12 Januari, 2015.

http://www.adlittle.be/uploads/tx_extthoughtleadership/ADL_StudyonBelgianTelecomsector_Economy_Dutch.pdf

⁹ Zie Europese Commissie, Een digitale agenda voor Europa, COM(2010) 245 definitief/2, 26.8.2010 alsook de Europese Commissie. Zie ook <http://ec.europa.eu/digital-agenda>. De volgende 7 pijlers zijn vastgelegd: een dynamische digitale eengemaakte markt (inclusief de kwestie van de elektronische handel en de toepassing van het Europese regelgevingskader voor telecommunicatie); interoperabiliteit en normen; vertrouwen en beveiliging (inclusief de problematiek van de netwerk- en informatieveiligheid, alsook de kwestie van de cybercriminaliteit); snelle en ultrasnelle toegang tot het Internet (met name, de bevordering van de aanleg van NGA, maar ook de openstelling en neutraliteit van het internet); onderzoek en innovatie; verbetering van de digitale geletterdheid, de digitale vaardigheden en de digitale inclusie; ICT als facilitator van

het Belgische niveau moeten daarom in elk geval pijler 2 ("interoperabiliteit en normen") en pijler 5 ("onderzoek en innovatie") worden toegevoegd. Ten opzichte van de preciseringen die op Europees niveau zijn aangebracht in december 2012¹⁰, zouden in de Belgische agenda meer overwegingen moeten worden toegevoegd met betrekking tot informatica in the cloud en innovatie in de overheidssector. In al deze pijlers moet een uitmuntendheid worden beoogd waarbij ten volle rekening wordt gehouden met de sterke en zwakke punten van België, zoals die naar voren komen in punt 2 hierboven.

4. Nationale context van de digitale agenda voor België: de digitale economie heeft betrekking op alle aspecten van het maatschappelijke leven in België. Om deze in België dus efficiënt te bevorderen, moeten alle Belgische bevoegdheidsniveaus een handje toesteken. In die context is het comité blij dat de noodzaak tot coördinatie en samenwerking tussen deze verschillende bevoegdheidsniveaus alomtegenwoordig is in de Beleidsverklaring (blz. 8-9, 10, 14, 15, 20). Het zal erop aankomen na te gaan in welke mate deze samenwerking de vorm moet aannemen van een bestaand of nieuw samenwerkingsakkoord, dat in elk geval verder zou moeten gaan dan louter de kwestie van de instantie voor geschillenbeslechting¹¹ waarvan sprake in het kader van Richtlijn 2014/61/EU¹².

5. Noodzaak om meer nadruk te leggen op sommige zware economische en technologische tendensen van de sector

a) Belang om rekening te houden met de tendensen van de sector

De digitale agenda zal meer expliciet rekening moeten houden met sommige sterke tendensen in de sector dan wat het geval is in de Algemene beleidsnota. Een van deze tendensen is cloud computing, de opkomst van "over the top" (OTT) aanbieders en een vervaging van de scheiding tussen de reglementering voor transmissie en voor inhoud. Bovendien winnen e-working en mobiel telewerken, intelligente vervoerssystemen en de bijbehorende applicaties aan belang, en daarmee moet rekening worden gehouden.

b) Noodzaak om rekening te houden met de geleidelijke vervaging van de scheiding tussen de reglementering voor transmissie en voor inhoud

Het Europese regelgevingskader voor elektronische communicatie voorziet in de scheiding tussen de reglementering van de transmissie en de reglementering van de inhoud (of het nu gaat om inhoud van elektronische handel of inhoud van audiovisuele en geluidsmedia). Vanaf 2002 merkt datzelfde regelgevingskader echter ook het bestaan op van verbanden tussen die twee niveaus van reglementering. Nu beklemtoont de jongste jaren de evolutie van zowel de technologieën en applicaties als de

maatschappelijke baten in de EU (wat met name betrekking heeft op de bescherming van het milieu, de gezondheidsdiensten, de culturele diversiteit en onlineadministratie). Daarbij komen nog de internationale aspecten van de digitale agenda.

¹⁰ Zie Europese Commissie, De Digitale Agenda voor Europa, Europese groei bevorderen op basis van digitale technologieën, COM(2012) 784, 18.12.2012

¹¹ Zie algemene beleidsnota, blz. 8.

¹² Richtlijn 2014/61/EU van het Europees Parlement en de Raad van 15 mei 2014 inzake maatregelen ter verlaging van de kosten van de aanleg van elektronischecomunicatienetwerken met hoge snelheid, PB, L 155/1, 23.5.2014.

ontwikkeling van nieuwe (commerciële) activiteiten deze verbanden nog meer en doet die geleidelijk aan de scheiding wegvallen tussen de niveaus van reglementering en regulering.

Een voorbeeld daarvan is de problematiek van de netwerkneutraliteit (zie algemene beleidsnota, blz. 16), die vragen stelt over zowel de transmissie als vragen over de verzonden inhoud. Een ander voorbeeld is dat van sommige "over the top" (OTT) aanbieders zoals YouTube, Netflix, DEEZER of Spotify, waarvan de behoeften op het stuk van transmissiesnelheid zeer hoog liggen de netwerkoperatoren onder druk zetten (zonder dat deze laatste directe inkomsten krijgen uit deze diensten) en die overigens via promotieaanbiedingen inzake toegang tot hun site verbonden aan een specifieke operator, invloed kunnen uitoefenen op de concurrentie tussen operatoren.

Een gevolg van deze evolutie, waarmee de digitale agenda meer rekening zou moeten houden, is dat het BIPT en de gemeenschapsregulators die tot nu toe bevoegd zijn voor inhoud die via radio en televisie uitgezonden wordt (met andere woorden inzake "audiovisuele en geluidsmediadiensten"), buiten hun samenwerking op het gebied van de regulering van de transmissie, ook elkaar zouden moeten raadplegen en met elkaar samenwerken wat betreft de regulering van de overgebrachte inhoud. Ook een samenwerking op het niveau van de reglementering zou moeten worden beoogd.

Om rekening te houden met de toenemende convergentie tussen (reglementering van de) transmissie en (reglementering van) inhoud, zal het BIPT ook moeten samenwerken met de federale overheidsdienst die bevoegd is voor elektronische handel¹³, namelijk de FOD Economie.

c) Belang om een "level playing field" te scheppen tussen de aanbieders van elektronische-communicatienetwerken en -diensten en de "over the top" (OTT) aanbieders

Het comité deelt de beoordeling van de Algemene beleidsnota (blz. 3) die luidt: "De digitalisering brengt nieuwe spelers op het veld die zorgen voor sterkere concurrentie en tastbare effecten op het gebied van innovatie, prijsvermindering en een toegenomen kwaliteit van de diensten". In die context verheugt het comité zich ook over het voornemen van de regering om te zorgen "voor een stabiel wetgevend kader en [...] een "level playing field" met het oog op een evenwichtige concurrentie tussen alle binnen- en buitenlandse dienstenaanbieders in de telecomsector in België" (Algemene beleidsnota, blz. 13) aangezien deze concurrentie met name een interessante aanbod voor de consumenten mogelijk zal maken. Ook al worden de "over the top" aanbieders in de Algemene beleidsnota niet uitdrukkelijk vermeld, toch lijkt ons de hierboven geciteerde passage op hen van toepassing te zijn. Sommige van deze OTTs (andere dan diegene die hierboven vermeld zijn, die meer actief zijn op het stuk van inhoud), bijvoorbeeld Skype of WhatsApp, verstrekken immers authentieke communicatiediensten, zelfs al kunnen ze strikt genomen niet worden bestempeld als aanbieders van elektronische-communicatiediensten. De OTTs beconcurreren dus rechtstreeks deze laatste. Er moet bijgevolg een "level playing field" worden gegarandeerd tussen de "traditionele" operatoren en de "OTT" operatoren om een gezonde concurrentie te bevorderen, de consument te beschermen (ook wat de bescherming van

de privacy betreft) en de belangen van de maatschappij in het algemeen te vrijwaren (bijv. wat betreft de nooddiensten en de gerechtelijke verzoeken)¹⁴.

d) Noodzaak om het potentieel van de intelligente vervoerssystemen te benutten¹⁵

Intelligente vervoerssystemen kunnen bijdragen tot de aanleg van transportsystemen die hun veiligheid en efficiëntie verhogen en die het milieu meer eerbiedigen. Tot op heden hebben talrijke lidstaten al een ITS-plan uitgewerkt, maar in België bestaat daarvoor nog geen algemeen plan. Zo'n plan zou een nuttig element van de digitale agenda voor België kunnen vormen.

Diverse instanties zijn betrokken bij intelligent vervoer: de verkeersinformatie en het beheer van het verkeer (namelijk de gewesten), het openbaar vervoer (transportfirma's), parkeerplaatsen (gemeentebesturen), het beheer van ongevallen (nooddiensten, politie), de fiscaliteit, de logistiek.

Er kunnen een reeks domeinen worden geciteerd, zoals:

- beheer van het verkeer op autosnelwegen (signalisatie door middel van borden met variabele berichten, beheer van ongevallen, ...);
- intelligente inning van tolgeld (bijv.: in Londen is het verkeer met 20% verminderd dankzij de invoering van een "congestion charge"). Daarbij vestigen wij de aandacht erop dat er samen met de 3 gewesten een proefproject loopt voor de GEN-zone;
- beheer van het verkeer in steden (synchronisatie van de verkeerslichten, loodsen naar parkeerzones, ...);
- een beter beheer op logistiek vlak.

Het plan dat de ontwikkeling van de intelligente vervoerssystemen beoogt, zou moeten worden opgesteld in samenwerking met de privéondernemingen, door bijvoorbeeld een reeks gemeenschappelijke workshops te organiseren per thema. Dit zou het mogelijk moeten maken om de bestaande technologische oplossingen voor de mobiliteit te kennen en een masterplan uit te werken voor de ITS-ontwikkelingen, dat ook rekening zou moeten houden met de problematiek van de gegevensbescherming op dat gebied.

e) Noodzaak tot een (para)fiscaliteit die telewerken aanmoedigt¹⁶

De opmars van smartphones en tablets maakt dat privé- en zakelijk gebruik meer en meer nauw verbonden zijn. Welnu, het huidige wetgevende kader is ambigu en ingewikkeld. Een aanmoedigende

¹³ Zie art. 14, § 2, 3, c) en 14, § 3, van de wet van 17 januari 2003 met betrekking tot het statuut van de regulator van de Belgische post- en telecommunicatiesector.

¹⁴ Zie RCT, Aanbevelingen van het Raadgevend Comité voor de telecommunicatie met betrekking tot de activiteiten van het Belgisch Instituut voor postdiensten en telecommunicatie, in uitvoering van artikel 4, tweede lid, van de wet van 17 januari 2003 met betrekking tot het statuut van de regulator van de Belgische post- en telecommunicatiesector, 17 september 2014, blz. 7.

¹⁵ Zie hiervoor RCT, Advies over het ontwerp van nationaal plan "Een digitale agenda voor België", 19 februari 2014, blz. 9-10.

¹⁶ *Ibidem*, blz. 10-11.

(para)fiscaliteit moet tegemoetkomen aan de groeiende behoefte aan mobiliteit. Een vereenvoudigd kader kan zijn bijdrage leveren tot een economische herstel.

De huidige regels over het privégebruik van mobiele toestellen en van internet zijn niet meer van deze tijd, werken ontmoedigend en stemmen niet meer overeen met het werkelijke gebruik. Elke onderneming, van multinational tot kmo of overheidsinstelling, heeft daarmee te maken.

Voor het comité is het belangrijk dat de ondernemingen kunnen investeren in de ontwikkeling van innoverende mobiele toepassingen in plaats van zich het hoofd te moeten breken over een ingewikkelde administratie en (para)fiscaliteit. De situatie wordt moeilijk om te managen en leidt tot delicate en irritante situaties waarin ondernemingen en hun medewerkers tegenover elkaar komen te staan.

Daarom pleit het RCT bijvoorbeeld voor een verlaging van het forfaitaire bedrag van het "voordeel van alle aard" voor computers, tablets en smartphones.

6. Ruime aanpak: er moet een ruime aanpak worden aangenomen, ook al overschrijdt die de federale bevoegdheid in strikte zin (zie hierboven, noodzaak tot coördinatie). Dit gaat bijv. over het vergemakkelijken van de aanleg van breedbandinfrastructuur, met name door het bestaan van een gepast wetgevingskader dat investeringen bevordert. Een ander voorbeeld is het feit dat de bevordering van e-inclusie meer vergt dan te zorgen voor een technische toegankelijkheid, ook al is die belangrijk. In dat opzicht moet immers meer de nadruk worden gelegd op vorming en opleiding.

7. Evenwichtige benadering: de digitale agenda moet meer gericht zijn op een evenwichtige benadering. Deze evenwichtige benadering zal ten minste twee aspecten beogen: 1° de creatie van een evenwicht tussen verschillende aanbieders van netwerken en van diensten¹⁷ en 2° een evenwicht tussen de bevordering van de investeringen en de belangen van de operatoren enerzijds en de belangen van de eindgebruikers anderzijds.

Het comité verheugt zich vast te stellen dat de Algemene beleidsnota beoogt om, via de digitale agenda, een evenwichtige benadering ten uitvoer te brengen¹⁸.

8. Continuïteit in de actie en follow-up van de tenuitvoerbrenging: het comité benadrukt het belang om zich voor de huidige uitwerking van de digitale agenda te baseren op het werk dat in deze fase ter zake reeds werd verwezenlijkt.¹⁹

Het comité benadrukt eveneens de noodzaak om jaarlijks de verwezenlijkte vooruitgang te evalueren ten opzichte van de digitale agenda. Daartoe herinneren we eraan dat de barometer van de informatiemaatschappij jaarlijks zou moeten worden gepubliceerd.

¹⁷ Zie Beleidsverklaring, blz. 14.

¹⁸ Zie wat dit betreft de adviezen van het Raadgevend Comité waarin deze kwestie verder werd uitgewerkt.

¹⁹ Vb. het werk van het "Stuurcomité voor de Follow-up en de Implementatie van de Europese Digitale Agenda" en meer bepaald zijn jaarverslag 2013 - digitale agenda voor Europa. Zie hierbij ook RCT, Advies over het ontwerp van nationaal plan "Een digitale agenda voor België", 19 februari 2014.

II. Specifieke voorstellen over de specifieke thema's

1. Digitale overheid

a) *Digitale diensten voor de burgers en de ondernemingen: algemene opmerkingen*

In het onderdeel over de papierloze overheid lijkt de minister er als vanzelfsprekend van uit te gaan dat digitale communicatie de gebruiksvriendelijkheid van de overheid zal vergroten. Deze stelling verdient een sterke nuance. Digitaal is niet per definitie synoniem met gebruiksvriendelijk.

In eerste instantie omdat er nog mensen zijn die niet over een digitale toegang beschikken. Voor deze doelgroep bepaalt de beleidsnota dat zal worden voorzien in een papieren alternatief, wat bijzonder positief is.

De zorg voor inclusie mag evenwel niet beperkt blijven tot diegenen die niet over een digitale toegang beschikken. Er is ook nog een segment van de bevolking dat wel over een digitale toegang beschikt, maar niet voldoende digitale vaardigheden heeft om hiermee ook aan de slag te gaan, en dus om de voordelen van de digitale administratie te genieten. Ook zij moeten geholpen worden op een laagdrempelige manier.

Het is immers van het grootste belang voor een overheid om iedereen aan boord te houden, en zo laagdrempelig mogelijk te communiceren met de burger.

b) *ICT-investeringen & overheidscontracten*

Het comité meent dat ICT-investeringen nodig zijn om de dienstverlening aan de gebruikers te garanderen en te verbeteren. De regering zou deze investeringen moeten evalueren ten aanzien van hun rendement maar ook wat betreft hun billijke verdeling over stedelijke en landelijke gebieden. De regering zou er in het bijzonder moeten op toezien dat in de toekomst zoveel mogelijk een verschil in prestatie en beschikbaarheid van de elektronische-communicatienetwerken tussen stedelijke of landelijke gebieden wordt vermeden. Volgens de Duitstalige Gemeenschap dient de achterstand in termen van prestatie en beschikbaarheid uit het verleden zo snel mogelijk en prioritair te worden goedge maakt.

Om de operatoren in staat te stellen hun inspanningen te vergroten teneinde de verschillen tussen deze gebieden weg te nemen, moeten ook de belemmeringen voor investeringen in de vaste- en mobiele-communicatienetwerken worden beperkt. (zie hieronder, punt II.2, a)).

2. Geavanceerde breedbandinfrastructuur als aantrekkingsfactor voor digitale economie

a) *De noodzaak om duurzame investeringen in de breedbandinfrastructuur te bevorderen*

Zoals terecht aangegeven in de digitale agenda is het uitermate belangrijk dat infrastructuur verder wordt uitgebouwd. De leden van het RCT vinden het uitermate belangrijk dat er blijvend wordt geïnvesteerd in de bestaande en toekomstige netwerken. Echter merken zij hierbij op dat de telecommunicatiesector voortdurend wordt geconfronteerd met steeds toenemende belemmeringen zoals strenge stralingsnormen, ingewikkelde procedures om bouwvergunningen te verkrijgen, taxen geheven op infrastructuur...

Onevenredige en buitensporige taxen op pylons zoals geheven door het Waalse Gewest zetten de investeringscapaciteit onder druk en zullen zonder twijfel nefaste gevolgen hebben zowel voor de consumenten, als voor het bedrijfsleven en het Gewest in zijn geheel.

Indien we België willen voorzien met de infrastructuur en technologieën van morgen en we de competitiviteit wensen te garanderen is het absoluut noodzakelijk daartoe de nodige ademruimte te creëren met zo weinig mogelijk obstakels.

Voor de pijler digitale infrastructuur stelt het RCT bijgevolg volgende actiepunten voor:

- De omzetting in Belgisch recht van Richtlijn 2014/61/EU van het Europees Parlement en de Raad (zie hieronder, deel b)) coördineren en versnellen en er alle belanghebbenden bij betrekken, waaronder de operatoren;
- De aanpassing van de huidige emissienormen in België aan de huidige en de verwachte toename van de consumptie; waarbij de consument en andere eindgebruikers worden beschermd, met inbegrip van de kinderen (zie hieronder punt 3);
- De heffingen en taksen die de investeringen rechtstreeks belasten, afschaffen;
- De rechten voor het spectrum volledig opnieuw evalueren om beter rekening te houden met de werkelijkheid van het gebruik ervan door de consument die voor een behoorlijk stabiele prijs (die zelfs daalt) steeds meer bandbreedte krijgt.

b) *De omzetting van Richtlijn 2014/61/EG*

Richtlijn 2014/61/EU 'Aanleg elektronische-communicatienetwerken' heeft als doel de digitalisering in Europa te versnellen zodat alle Europeanen tegen 2020 toegang hebben tot een veel sneller internet.

Het middel dat daartoe in de richtlijn wordt aangewend is het gebruik van bestaande netwerken en netwerkinfrastructuren.

Dit betekent dat het niet alleen de bedoeling is dat netwerkexploitanten van openbare communicatienetwerken elkaars netwerken en netwerkinfrastructuren onderling zouden moeten kunnen gaan gebruiken, maar ook die van andere netwerkexploitanten, nl. gas, elektriciteit, water, riolen, enz.... (zie overweging 13 en artikel 3.1). Omgekeerd is het niet de bedoeling van de richtlijn om gas-,

elektriciteits-, waterexploitanten het recht te geven gebruik te maken van de netwerkinfrastructuren van de exploitanten van openbare communicatienetwerken. In die zin zal deze richtlijn ook onrechtstreeks implicaties hebben voor de bevoegdheden van de gewesten inzake gasdistributie en elektriciteitsdistributie, water en waterzuivering.

Uiteraard belangt deze richtlijn ook rechtstreeks de Gemeenschapsbevoegdheid inzake media aan. De omzetting van de richtlijn maar ook de latere tenuitvoerbrenging van de aangenomen maatregelen zullen samenwerking vereisen tussen de verschillende machtsniveaus en de verschillende betrokken reguleringsinstanties.

In die context zal het zaak zijn om een reeks van gewestelijke, gemeenschaps- en federale bepalingen te wijzigen zoals de reglementering van stedenbouw, de wet van 21 maart 1991 betreffende de economische overheidsbedrijven (Telecomwet), de Gaswet van 1965 en de Elektriciteitswet van 1925, de wet van 13 juni 2005 betreffende de elektronische communicatie, zodat de betrokken netwerkeexploitanten hun netwerk zouden ter beschikking stellen aan de exploitanten van openbare elektronische-communicatienetwerken.

Er wordt voorgesteld om een centrale instantie te creëren als ‘nationale instantie voor geschillenbeslechting’ om redenen van coherentie, rechtszekerheid en eenheid in de rechtspraak die dan zou worden opgericht door middel van een samenwerkingsakkoord. Het comité verheugt zich over de oprichting van die instantie maar herhaalt dat de behoefte aan coördinatie inzake facilitering van de uitrol van breedbandinfrastructuur deze kwestie veruit overschrijdt.

Het Raadgevend Comité verwelkomt tevens de verplichtingen vastgelegd in artikel 8 van de Richtlijn inzake het plaatsen door projectontwikkelaars van holle leidingen vanuit elke woning naar het toegangspunt ingeval van nieuwe woningen of belangrijke renovaties. Ook kan een “breedbandklaar”-keurmerk daarbij volgens het Raadgevend Comité stimulerend werken.

De omzettingsoefening zal de uitrol van de vaste evenals de mobiele breedbandnetwerken vergemakkelijken.

c) Het belang van een harmonieuze ontwikkeling van een breedbandinfrastructuur op basis van de radiofrequenties

Wat betreft het nationaal plan voor roll-out van het netwerk voor snel en ultrasnel internet (blz. 7 van de Algemene beleidsnota), dient te worden gepreciseerd dat de federale regering zal moeten toezien op de naleving van de dekkingsvereisten vastgelegd in artikel 11 van het koninklijk besluit van 6 juni 2013 betreffende radiotoegang in de frequentieband 790-862 MHz. Het is van essentieel belang dat het netwerk voor radiotoegang van de 800 MHz-operator die het blok 811-821 MHz en 852-862 MHz bezit, minstens 98% van de bevolking van alle gemeenten in bijlage 2 bij dat besluit dekt, ten laatste 3 jaar vanaf de begindatum van de geldigheid van de gebruiksrechten. Het betreft de landelijke gemeenten waar de dekking momenteel niet bevredigend is.

3. Digitale kloof dichten

Terecht wijst de minister erop dat iedereen volwaardig moet kunnen deelnemen aan de (digitale) maatschappij. Daarom is de toegang tot het internet een **basisrecht** dat geconcretiseerd wordt door een aantal elementen die voor een stuk al in de algemene beleidsnota worden aangehaald:

- Een laagdrempelig basisaanbod. Voor ons betekent dit een basisaanbod voor gezinnen, waarbij de nadruk niet zozeer ligt op snelheid of downloadcapaciteit, maar wel op de betaalbaarheid. In dit kader dringt zich een denkoefening over de sociale tarieven op. Wij hadden graag gezien dat de voorzichtige formulering in de nota plaats zou ruimen voor een echt engagement (p. 10 van de beleidsnota).
- Betaalbare hardware voor iedereen.
- Toegang tot het internet, ongeacht de woonplaats. In deze context herinneren we eraan (zie II, 2, a)) dat niet uit het oog mag worden verloren dat het nodig is om de aanpassing van de huidige emissienormen in België aan de huidige en de verwachte groei van het gebruik te evalueren, en daarbij de consument en de andere eindgebruikers, in het bijzonder kinderen, te beschermen. De Gezinsbond benadrukt in dit kader dat er geen wetenschappelijke eenduidigheid is over het onschadelijk zijn van stralingen, zeker voor jonge kinderen en pleit voor het invoeren van een “kindnorm” en opdat een bekabelde internetaansluiting zou worden verkozen boven draadloze toegang.

Alleen met het erkennen/garanderen van toegang tot het internet is het verhaal evenwel niet rond. Naast een materiële toegang zijn ook een aantal vaardigheden vereist om actief te kunnen deelnemen aan een gedigitaliseerde samenleving (zie hieronder II, 3). We kunnen hierbij verschillende niveaus van vaardigheden²⁰ onderscheiden:

- Instrumentele vaardigheden. Dit betreft praktische kennis. Hoe verzend je een e-mail? Hoe wis je de zoekgeschiedenis?
- Structurele vaardigheden. Dit is een volgend niveau van instrumentele vaardigheden. Het gaat om de capaciteit om je weg te vinden in de structuur van een website, het gebruik van hyperlinks en dergelijke.
- Informatieve vaardigheden. Het kunnen zoeken, vinden, selecteren, evalueren en toepassen van informatie. Dit is het domein van de vaardigheden inzake media.
- Strategische vaardigheden. Het kunnen verbeteren van de eigen maatschappelijke positie door het strategisch gebruiken van computer en internet.

Het gebrek aan deze vaardigheden zorgt ervoor dat diverse digitale kloven van de tweede generatie ontstaan.

²⁰ Deze indeling werd ook gemaakt door professor Van Dijk van de universiteit van Twente op de studiedag in het Vlaamse Parlement naar aanleiding van de Digitale Week in maart 2013.

Om een adequaat antwoord te kunnen bieden op deze nood aan mediavaardigheden en digitale vaardigheden, is samenspraak noodzakelijk met de gemeenschappen (bijvoorbeeld in Vlaanderen, waar de minister van Media via het kenniscentrum Mediawijsheid zwaar inzet op het thema) en het middenveld (waar vele good practices te melden zijn, zoals onder meer de vormingen Veilig Online van de Gezinsbond i.s.m. Child Focus). Deze passage uit de beleidsnota willen wij dan ook in de verf zetten, omdat het een onmisbare schakel is in het dichten van de digitale kloof.

4. Elektronische handel stimuleren

In de Algemene beleidsnota worden diverse maatregelen opgesomd, die ten uitvoer zullen moeten worden gebracht teneinde de elektronische handel te stimuleren (blz. 10 e.v.). Bepaalde maatregelen behoeven bijzondere toelichting.

a) *Het stimuleren van de elektronische handel: noodzaak om de verwachte maatregelen te versterken*

Teneinde de rechtszekerheid van de digitale uitwisselingen (blz. 12 en volgende van de Algemene beleidsnota) te behouden, wordt de nadruk gelegd op EU-verordening nr. 910/2014 van 23 juli 2014 betreffende elektronische identificatie en vertrouwensdiensten voor elektronische transacties ("eIDAS-verordening"), die direct van toepassing wordt op 1 juli 2016. Het normatieve kader dat momenteel van kracht is, zal bijgevolg moeten worden aangepast (binnen de limieten toegestaan door het Europees recht). In die zin zouden de volgende maatregelen moeten worden genomen:

- de diensten van elektronische archivering omkaderen (niet beoogd door de eIDAS-verordening, of slechts in een embryofase);
- de juridische gevolgen van de vertrouwensdiensten die niet zijn gekwalificeerd (buiten het non-discriminatieprincipe) exact bepalen, met nauwgezette inachtneming van de functionele gelijkwaardigheid ten opzichte van het procedé gebruikt in de papieren omgeving (op het stuk van de elektronische handtekening bijvoorbeeld moet de integriteitsfunctie uit artikel 1322, tweede lid, van het Burgerlijk Wetboek worden verwijderd aangezien deze functie niet de handgeschreven handtekening beoogt);
- de bepalingen herzien inzake het gebruik van het rijksregisternummer of het nummer van de identiteitskaart, die momenteel beletten van de elektronische handtekening te gebruiken, gegenereerd door de elektronische identiteitskaart zonder voorafgaande toestemming van het sectorcomité (aangezien dat rijksregisternummer in het handtekeningscertificaat vervat zit);
- het normatieve kader vereenvoudigen door een veelvoud van vormen van elektronische handtekening te vermijden (eenvoudige, geavanceerde, gekwalificeerde, in de zin van art. 1322, tweede lid, B. Wetb., gegenereerd door de elektronische identiteitskaart), en door systematisch te verwijzen naar de bepalingen van het reglement of van bepaalde aanvullende regels;
- erop toezien dat de maatregelen genomen binnen de gedefedereerde instanties (de vertrouwensdiensten van essentieel belang voor e-government) coherent zijn met deze van de federale overheid.

b) Stimuleren van de elektronische handel: bescherming van de consument en in het bijzonder de minderjarigen

Om de achterstand die België op het vlak van elektronische handel heeft opgelopen in te halen, maar ook om het vertrouwen van onlineconsumenten te versterken, heeft de Algemene beleidsnota (p.10) een sensibiliteitscampagne aangekondigd. Deze werd door de FOD Economie in december 2014 uitgevoerd via de sociale netwerken om onlinekopers gerust te stellen. De ontwikkeling van een platform voor e-commerce en de huidige verwezenlijking van sensibiliseringscampagnes om het vertrouwen van de consument te vergroten moeten ontegenzeggelijk worden goedgekeurd. Er moet echter worden op toegezien dat de informatie die ter beschikking wordt gesteld van de consument op de websites beheerd door de overheidsinstanties correct up-to-date wordt gebracht, rekening houdend met de meest recente wetgevende ontwikkelingen. Is dat niet het geval, dan kan de consument misleid worden. Voor de ondernemingen dienen ook, in het bijzonder op het internet, "tool boxes" ter beschikking worden gesteld die de essentie bevatten van de informatie die ze nodig hebben op juridisch vlak teneinde hun algemene gebruiksvoorwaarden op te stellen en hun besteltunnel conform de wet aan te leggen.

Het volstaat echter niet om de consument te sensibiliseren. Hij moet vooral worden gewapend en beschermd. Gewapend door te zorgen, zoals hierboven vermeld, voor voldoende informatie en vorming die de consument in staat stelt om beslagen op het ijs te komen.

Anderzijds moet de consument ook worden beschermd. Consumentenvertrouwen creëer je door ervoor te zorgen dat de risico's beperkt worden. Als alle verantwoordelijkheid en elk risico dat gepaard gaat met online consumeren louter bij de consument wordt gelegd, zal deze niet geneigd zijn online koopgedrag uit te breiden. De vergelijking kan worden gemaakt met banken die ervoor wilden zorgen dat we met z'n allen met de bankkaart gingen betalen. De consument heeft de stap naar betalen met de bankkaart durven zetten omdat banken de garantie geven dat eventuele fraude met bankkaarten door hen wordt gedragen. Ook voor online aankopen zal de consument een signaal moeten krijgen dat verkopers en overheid mee de handschoen opnemen om risico's te voorkomen, te minimaliseren en te dragen.

Ondernemingen moeten talrijke regels in acht nemen om een hoog niveau van bescherming te garanderen ten behoeve van de consument die van op afstand en via elektronische weg contracten sluit. In de praktijk stellen we echter vast dat bepaalde spelers deze niet naleven. De sancties (en in het bijzonder de burgerrechtelijke sancties) moeten dan ook versterkt worden en hun daadwerkelijke uitvoering moet worden gegarandeerd door de nodige middelen aan te reiken aan de administratieve overheden (voornamelijk de Algemene Directie Economische Inspectie) om de overtredingen op te sporen en vast te stellen. De consument moet ook meer informatie ontvangen over deze sancties en de alternatieve manieren voor geschillenbeslechting die tot zijn beschikking staan.

Ook in dit deel wordt een sterke nadruk gelegd op de overschakeling naar digitale facturen, ook bij de overheid. Hier past dezelfde opmerking als bij het onderdeel 'digitale overheid', namelijk dat erover moet gewaakt worden dat hierdoor geen mensen worden uitgesloten. Mensen die niet over een internettoegang beschikken, mensen die niet over de nodige digitale vaardigheden beschikken, maar ook mensen die gewoon een voorkeur hebben om administratie niet digitaal af te handelen.

Ten slotte moet de bescherming van minderjarigen worden aangescherpt binnen de grenzen van wat is toegestaan door het Europees recht. Zij zijn immers de bestemmingen bij uitstek van tal van reclamecampagnes en een groot deel van hen koopt geregeld digitale inhoud (muziek, spelen, applicaties, enz.) via de smartphone of tablet. Bij gebrek aan een specifiek beschermende normatieve bepaling moeten zij aangepaste informatie krijgen (in scholen meer bepaald).

c) Het stimuleren van de elektronische handel: aspecten die meer zouden moeten worden uitgewerkt in de digitale agenda voor België

Andere thema's die niet uitdrukkelijk worden beoogd in de algemene beleidsnota lijken evenzeer belangrijk teneinde de ontwikkeling van onlinehandel te stimuleren:

- Er dient bijzondere aandacht te worden besteed aan de digitale inhoud die een imposante ontwikkeling kent, in het bijzonder door de mobiele toestellen. De regels van toepassing op deze laatste, in het bijzonder wat betreft de contracten op afstand (cf. Boek VI van het Wetboek van economisch recht) zijn inderdaad complex en er moeten inspanningen worden geleverd om ze beter verstaanbaar te maken en ze toe te lichten ten aanzien van de ondernemingen en consumenten.
- De wettelijke omkadering van crowdfunding, dat een bijzonder krachtige manier van financiering door participatie vormt, moet ook worden beoogd, bijvoorbeeld naar analogie van de Franse ervaring.

5. Wetgevend telecomkader dat concurrentie en investeringen stimuleert

a) Onafhankelijkheid van het Belgisch Instituut voor Postdiensten en Telecommunicatie (BIPT)

De onafhankelijkheid van de regulator voor elektronische communicatie is een sleutelement voor de tenuitvoerbrenging van een goede regulering van de sector en de komst van een loyale concurrentie. De onafhankelijkheid van de regulator is immers nodig om te zorgen "voor een gelijk speelveld, zodat de marktwerking optimaal kan spelen ten voordele van de gebruiker"²¹. Het comité heeft dit feit meermaals kunnen benadrukken²². In deze context verheugt het comité zich erover dat de algemene beleidsnota (op

²¹ Zie algemene beleidsnota, blz. 13.

²² Zie RCT, Aanbevelingen betreffende de voorontwerpen van wet tot omzetting van de Richtlijnen 2009/136/EC ("burgerrechten") en Richtlijn 2009/140/EG ("beter regelgeven"), 5 april 2011, blz. 6 en ten slotte RCT, Aanbevelingen van het Raadgevend Comité voor de telecommunicatie betreffende de activiteiten van het Belgisch Instituut voor postdiensten en

blz. 13) stelt dat de "inhoudelijke, strategische, operationele en financiële onafhankelijkheid" zal versterkt worden. Het verheugt zich er nog meer over te kunnen vaststellen dat de regering deze uitvoering is beginnen te verstrekken aan deze intentie door een wetsontwerp²³ in te dienen ter zake. Aangezien de algemene beleidsnota daarin echter voorziet door enkele reglementaire maatregelen te vermelden die moeten worden genomen, benadrukt het comité het feit dat de groei en het behoud van de onafhankelijkheid van de regulator een voortdurend proces is dat niet zal afgerond zijn met de afschaffing van artikel 15 van de wet van 17 januari betreffende het statuut van het BIPT en met de wijziging van artikel 34. De kwestie van de onafhankelijkheid van het BIPT verdient dus opgenomen te worden in de toekomstige digitale agenda voor België. Het comité wenst immers te benadrukken hoe belangrijk het is dat het BIPT beschikt (en blijft beschikken) over de nodige bevoegdheden en middelen, meer bepaald in termen van personeel. Daarop toezien is overigens niet tegenstrijdig met een (her)evaluatie van de werkelijke administratieve kosten die worden gegenereerd door het werk van de regulator²⁴. In dat kader wenst het comité de nadruk te leggen op de noodzaak van meer transparantie inzake de aanwending door het BIPT van zijn middelen. Er dient een einde te worden gemaakt aan het systematische budgettaire overschot betreffende de werkingskosten dat is voorbehouden aan de Schatkist.

b) Werking van de Conferentie van regulatoren voor de elektronische-communicatiesector (CRC)

Het Raadgevend Comité herinnert eraan dat het samenwerkingsakkoord van 17 november 2006 tussen de Federale Staat, de Vlaamse Gemeenschap, de Franse Gemeenschap en de Duitstalige Gemeenschap betreffende het wederzijds consulteren bij het opstellen van regelgeving inzake elektronische-communicatienetwerken, het uitwisselen van informatie en de uitoefening van de bevoegdheden met betrekking tot elektronische-communicatienetwerken door de regulerende instanties bevoegd voor telecommunicatie of radio-omroep en televisie, voorziet in de inrichting van een Interministerieel Comité voor Telecommunicatie en Radio-omroep en Televisie (artikel 9), dat op zich een instantie vormt die bijdraagt tot en moet bijdragen tot de samenwerking tussen verschillende machtsniveaus.

Dat interministerieel comité kan, op verzoek van een minister die een van de reguleringsinstanties beheert die lid zijn van de Conferentie van Regulatoren van de elektronische-communicatiesector (CRC), in bepaalde gevallen de plaats innemen van de CRC door besluiten in de plaats van deze laatste te nemen. Ook als een dergelijk mechanisme blokkeringen kan vermijden, kan het de onafhankelijkheid van de CRC in het gedrang brengen ten aanzien van de werkzaamheden waaraan het BIPT deelneemt aan de zijde van de gemeenschapsregulatoren.

telecommunicatie, tot uitvoering van artikel 4, tweede lid, van de wet van 17 januari 2003 met betrekking tot het statuut van de regulator van de Belgische post- en telecommunicatiesector, 17 september 2014, blz. 2.

²³ Ontwerp van wet houdende wijziging van de wet van 17 januari 2003 met betrekking tot het statuut van de regulator van de Belgische post- en telecommunicatiesector, *Parl. St.*, Kamer, 2014-2015, nr. 54-875/1.

²⁴ Zie RCT, Aanbevelingen van het Raadgevend Comité voor de telecommunicatie met betrekking tot de activiteiten van het Belgisch Instituut voor postdiensten en telecommunicatie, in uitvoering van artikel 4, tweede lid, van de wet van 17 januari 2003 met betrekking tot het statuut van de regulator van de Belgische post- en telecommunicatiesector, 17 september 2014, blz. 3.

Indien de onafhankelijkheid van het BIPT moet worden versterkt, zou het dan ook coherent zijn om eenzelfde doel na te streven om de werking van de CRC te perfectioneren. Dat doel zou moeten worden nagestreefd in samenwerking met de gedefedereerde partnerinstanties.

6. Veiligheid

Er moet een krachtig en duidelijk cyber security beleid gevoerd worden

a) Noodzakelijkheid van "awareness" van de burgers

We herinneren eraan (zie hierboven punt II, 4) dat een voorwaarde voor het welslagen van de informatiemaatschappij is dat alle gebruikers zich bewust worden van de onnoemelijke mogelijkheden die het internet biedt en dat zij de nodige vaardigheden verwerven om met de nieuwe technologieën te kunnen omgaan. Meer en meer ontwikkelingen zullen op basis van technologie het alledaags leven van de burgers kunnen vergemakkelijken. Het is belangrijk niet alleen oog te hebben voor de gevaren maar aan te tonen dat de burgers, onder meer door verantwoord om te gaan met persoonsgegevens zowel door de burgers als door de bedrijven, wel voordelen kunnen halen uit een meer digitale maatschappij. Intelligent transport systems (zie ook hierboven, punt I.5, d)) die beschikbare parkingspots aanwijzen of de nabijheid van het meest geschikte vervoersmiddel voor een bepaald traject in het licht van de mobiliteitsomstandigheden op het moment is maar één voorbeeld. Bovendien bestaat er bij sommige bestaande gebruikers een vrees om breedband te gebruiken voor allerlei (gevoelige) verrichtingen en transacties. Op verschillende vlakken dient de overheid maatregelen te nemen om de voordelen van breedband zichtbaarder te maken en om de bevolking meer vertrouwd maken met technologie in het algemeen.

Er dienen ook maatregelen te worden genomen om het, soms gefundeerde, wantrouwen van ouders om hun kinderen te vroeg met het internet vertrouwd te maken, weg te nemen door beveiligingsmaatregelen en een betere kennis hierover bij de ouders.

Het Raadgevend Comité voor de telecommunicatie herinnert eraan dat stimulerende maatregelen (zie II, 3) nodig zijn om iedereen bewuster en vertrouwd te maken met het internet en technologie in het algemeen, onder meer via het onderwijs en diverse opleidingen en vormingen, de digitale kloof te vermijden. Het kennisniveau inzake gebruik en voordelen van breedband dient te worden verhoogd, en dit onder meer via het onderwijs.

b) Noodzakelijkheid van een veilig internet

Om het bovenstaande succesvol te kunnen realiseren is, globaal genomen, een veilig internet, dat het vertrouwen van gebruikers geniet, nodig. Dit vertrouwen is inderdaad cruciaal om het economische en het maatschappelijk potentieel van het internet ten volle te kunnen realiseren.

In deze context pleit het Comité voor een eenduidige strategie van de overheid inzake de aanpak van data security en privacy-inbreuken.

Vandaag is het landschap inzake beveiliging in België verbrokkeld waardoor kostbare resources niet optimaal gebruikt worden. Het is de rol van de overheid om duidelijkheid te scheppen over de verschillende actoren (CERT – Computer Emergency Response Team, FCCU, Fedict, BIPT, Privacycommissie,...) en hun respectievelijke actieterreinen. Op basis van verschillende wetgevingen (privacywet, telecomwet, wet kritieke infrastructuren,...) bestaan immers al verplichtingen tot het notificeren van incidenten ten aanzien van een aantal van die overheidsinstanties.

De overheid keurde in 2012 een cyber security strategie goed en ging over tot de oprichting van het Centrum voor cyber security België, onder het gezag van de Eerste Minister. Wat er nu op papier staat is in de ogen van het Raadgevend Comité nog te weinig concreet om de grote uitdaging aan te kunnen. Het Comité is vooral bezorgd dat het beschikbare budget voor cyber security versnipperd wordt over diverse deelinitiatieven waardoor de strategie zijn doel voorbij schiet.

Ook in het licht van verschillende bestaande of in voorbereiding zijnde wetgevingen op Europees maar tevens op Belgisch niveau, is het belangrijk van een gecoördineerd geheel na te streven. Onder meer dient men bij het uitwerken van nieuwe wetgeving en bij de implementatie daarvan op verschillende bevoegdheidsniveaus te waken op het hanteren van duidelijke toepassingsgebieden. Sommige richtlijnen zijn sectorspecifiek, zoals de richtlijnen inzake elektronische communicatie. Anderen zijn horizontaler zoals de ontwerp-richtlijn houdende maatregelen om een hoog gemeenschappelijk niveau van netwerk- en informatiebeveiliging (NIB) in de Unie te waarborgen of de ontwerp-verordening bescherming van persoonsgegevens. Anderen zijn dan weer een beetje van beiden bijvoorbeeld de richtlijn inzake kritieke infrastructuren, waar België een breder toepassingsgebied hanteert dan de Europese Richtlijn.

De veelheid aan betrokken actoren noodzaakt een duidelijke structuur en verdeling van de taken, met voldoende middelen om bij te dragen tot bewustwording en daadwerkelijke beveiligingsacties binnen een coherent geheel. Duidelijkheid over de aanspreekpunten, werkingsdomeinen en toegevoegde waarde is een aandachtspunt.

De toegang vergemakkelijken binnen een zo eenvoudig mogelijke structuur is een ander niet onbelangrijk punt voor de bedrijven. Een voorbeeld van best practices is de situatie in Luxemburg, waar de verschillende CERT's (overheids-cert, nationale CERT en CERT van het onderzoeksinstellingen) toegankelijk worden gemaakt via één webportal.

Ook dienen voor de implementatie van de strategie voldoende middelen te worden begroot.

Wat betreft de CERT is het nuttig op te merken dat de overheidsCERT weliswaar bestaat, doch nog niet in optimale operationele vorm. Het budget vermindert jaar na jaar en is niet in overeenstemming met de verruimde werkingssfeer van het CERT. Dit is zeker zo wanneer men voor de toekomst het belang van een goed functionerende entiteit voor ogen wil houden. Wanneer we verder de in België aanwezige CERT-activiteiten vergelijken met de netwerken van CERT's in de buurlanden, is het cruciaal een lange termijn projectplan uit te werken. Dat projectplan dient enerzijds oog te hebben voor het versterken van de (overkoepelende) CERT op federaal niveau zodat de neutraliteit gegarandeerd blijft. In vergelijking als voorbeeld de situatie in Noorwegen waar de CERT bestaat uit ongeveer 20 FTE's en over een budget van 20 miljoen euro beschikt. Ook dienen de CERT medewerkers een voldoende aangepast statuut hebben zodat ze voldoende flexibel kunnen werken en daar ook vergoed voor worden (weekendwerk, 24/7 service, ...).

Een partnership met de privésector betreffende cyber security is aangewezen op voorwaarde dat er geen exclusieve relatie is met een zeer beperkt aantal individuele bedrijven. De neutraliteit dient te worden gegarandeerd.

Concreet is er volgende het Raadgevend Comité onder meer nood aan het volgende:

- één aanspreekpunt voor de aanpak en de behandeling van security- en privacy-incidenten. Momenteel worden bedrijven die te maken krijgen met een inbreuk geconfronteerd met administratieve versnippering. Het is niet duidelijk welke incidenten men waar en aan wie moet melden (FCCU, BIPT, CERT en/of Privacy Commissie).
- een sterke betrouwbare derde partij voor het in vertrouwen en anoniem melden en het afhandelen van incidenten. Dit is niet mogelijk in het licht van de huidige structuur en financiering van CERT (Computer Emergency Response Team).
- Bewustmaking betreffende beste praktijken inzake ICT veiligheid. Bedrijven en overheidsinstellingen willen van elkaar leren en willen graag weten welke incidenten zich voordoen. Ook hier is een rol weggelegd voor een betrouwbare derde partij binnen de overheid die anoniem feedback kan verschaffen en bedrijven kan helpen. Bidirectionaliteit is zeer belangrijk wanneer bedrijven bepaalde problemen melden. Dit helpt hen hun praktijken te evalueren en krijkt responsabilisering op.
- Anderzijds mogen niet alleen de bedrijven benaderd worden die vandaag al meldingen doen, daar zij al geresponsabiliseerd zijn. De uitdaging zal er vooral in bestaan om een goede manier te vinden om die bedrijven die vandaag nog niet voldoende maatregelen nemen voor de beveiliging van informatie, te bereiken. Idealiter niet alleen via een checklist met het oog op compliancy maar tevens door hen de voordelen van een goed en correct informatiebeveiliging en -beheer aan te reiken.

Verder vraagt het Raadgevend Comité, in het belang van iedereen, de uitwerking van een evenwichtige, solide en toekomstbestendige wetgeving inzake gegevensbescherming op Europees niveau.

c) Internationale samenwerking in het vlak van Cybercriminaliteit

Cybercriminaliteit zelf tot slot is een internationale aangelegenheid. Een sterke internationale samenwerking met CERT.EU dringt zich op. Tevens dienen ook best practices van over de hele wereld bekeken te worden. Dit is immers ook geen materie die zich beperkt tot Europa.

2. Advies over de begroting 2016 van de Ombudsdienst voor telecommunicatie

I. Inleiding

Artikel 45bis§7 van de wet van 21 maart 1991 betreffende de hervorming van sommige economische overheidsbedrijven schrijft voor: «De ombudsmannen leggen elk jaar het ontwerp van begroting van de Ombudsdienst voor telecommunicatie ter advies voor aan het Raadgevend Comité voor de telecommunicatie».

II. Advies

In de plenaire vergadering van 16 december 2015 heeft het Raadgevend Comité voor de telecommunicatie zonder voorbehoud de begroting 2016 van de Ombudsdienst voor telecommunicatie goedgekeurd, die hier wordt bijgevoegd zoals ze aan het Comité kon worden toegestuurd op 25 november 2015.

INITIËLE BEGROTING 2016

Artikel 2 : B.I.P.T.- Ombudsdienst voor telecommunicatie

De begroting 2016 wordt als volgt vastgelegd (in euro):

		2014	2015	2016
	<u>INKOMSTEN</u>	realisaties	aangepast	initieel
-	-			
411.01	Terugvorderingen	70.167	100.000	100.000
411.04	Bijdrage van de sector	2.466.821	2.381.102	2.994.070
-	<u>TOTAAL</u>	<u>2.536.988</u>	<u>2.481.102</u>	<u>3.094.070</u>

	<u>UITGAVEN</u>	-	-	-
-	<u>Personeelsuitgaven</u>			
511.01	Wedden, toelagen	1.376.237	1.602.600	1.585.200
511.03	tussenkomen voor personeel	401.020	426.120	448.000
-	<u>Werkingsmiddelen</u>			
521.01	Huur en Onderhoud	240.143	320.000	325.000
521.04/0	Onderhoudswerken	0	6.000	6.000
521.04/1	Onderhoud voertuigen	11.351	10.000	10.000
521.05	Verzekeringen	3.564	5.500	5.570
521.06	Belastingen (N.L.)	41.613	42.000	42.000
522.01/3	Overkoepelende organisaties (N.L.)	300	1.000	1.000
522.02	Informatica	17.108	30.000	30.000
526.01/1	Werken door derden	86.710	360.600	414.300
526.01/2	Opleiding	2.600	26.000	26.000
526.01/3	Opdrachten in het buitenland	0	8.000	8.000
526.03	Telefoon-verzendingen-vervoer	51.846	85.000	85.000
-	<u>Investeringsuitgaven</u>			
550.02/1	Kantoomateriaal	0	26.000	26.000
550.02/2	Informaticamateriaal	77.611	82.000	82.000
550.02/3	Technisch materiaal	0	0	0
550.05	Aankoop van voertuigen	0	60.000	0
-	<u>TOTAAL</u>	<u>2.310.103</u>	<u>3.090.820</u>	<u>3.094.070</u>

Toelichting bij het ontwerp van begroting 2016

In overeenstemming met artikel 45bis §7 van de wet van 21 maart 1991 betreffende de hervorming van sommige economische overheidsbedrijven leggen de ombudsmannen elk jaar het ontwerp van begroting van de Ombudsdienst voor telecommunicatie ter advies voor aan het Raadgevend Comité voor de telecommunicatie. Deze korte toelichting, om evoluties te verduidelijken bij het ontwerp van begroting van de Ombudsdienst voor telecommunicatie, wordt gegeven op verzoek van het Raadgevend Comité voor de telecommunicatie dat werd uitgesproken in zijn advies van 13 juni 2007.

In overeenstemming met de wens van het Raadgevend Comité voor de telecommunicatie in haar advies van 19 februari 2014, om het ontwerp van begroting van een bepaald jaar uiterlijk op zijn laatste plenaire vergadering van het jaar ervoor te kunnen bespreken, wordt dit ontwerp van begroting hierbij overgemaakt. Er dient opgemerkt te worden dat dit gebeurt zonder kennis van het saldo 2015 Dit saldo zal pas begin 2016 bekend worden. Hierdoor kan op vandaag nog geen inzicht gegeven worden in de uiteindelijke bijdrage van de sector.

Voor de begroting 2016 wordt rekening gehouden met de opgelegde groeinormen:

De werkingsmiddelen werden enkel geïndexeerd met de groeinorm van 1,2%. Deze 1,2% is van toepassing op het geheel van uitgaven met uitzondering van de lonen (art. 511.01) en de pensioenbijdragen (grootste deel van art. 511.03). Dit laatste artikel bevat ook de werkgeversverplichtingen zoals terugbetaling woon-werkverkeer, arbeidsongevallenverzekering, sociale voordelen (hospitalisatieverzekering, tussenkomsten in restaurant-middagmaal bvb.). Hierop is dus ook de 1,2% van toepassing.

		2014 reëel	2015	2016
511.03/1	Pensioenen	315.835	349.020	356.000
511.03/2	Sociale Dienst	18.313	22.000	22.000
511.03/3	Werkgeversverplichtingen	66.872	55.100	70.000

De werkgeversverplichtingen verhogen omdat uit de cijfers 2014 blijkt dat deze te laag staan – o.a. de hospitalisatieverzekering stijgt sneller. Het pensioenbedrag stijgt wanneer de lonen stijgen door biënnale of door verandering van loonschaal. De personeelsuitgaven worden berekend vanuit de payroll 2014 volgens de gangbare tabellen. Deze gaan er van uit dat in 2016 de spilindex niet wordt overschreden en er dus geen loonindexatie is.

Het artikel Werken voor derden (526.01/1) stijgt omdat er voor 2016 geen afzonderlijke kredieten voor de aankoop van wagens moeten worden begroot. In 2015 werd voormeld artikel hiervoor met dit bedrag verminderd (60.000 euro). Sinds 2015 bevat het artikel voor derden ook het bedrag dat moet gestort worden aan de Consumentenombudsdienst. Deze bijdrage bedroeg in 2015 153.000 euro. Omdat bij de opmaak van de begroting 2016 het nieuwe juiste bedrag niet was gekend, werd voorlopig uitgegaan van hetzelfde bedrag. Indien blijkt dat het bedrag wijzigt dan zal de aangepaste begroting met dit verschil worden gecorrigeerd.

De begroting 2016 gaat voorlopig nog uit van het blijven huren van onze huidige locatie. De bedoeling is eind juli te verhuizen. Wanneer de juiste datum is gekend, zal het huurbedrag uiteraard met het huurverschil worden verminderd in de aangepaste begroting.

Langs de inkomstenzijde wordt, zoals hierboven vermeld, op vandaag nog geen rekening gehouden met het saldo van 2015.

Hoofdstuk 5: Aanbevelingen met betrekking tot de activiteiten van het BIPT

Inleiding

Overeenkomstig artikel 4 van de wet van 17 januari 2003 met betrekking tot het statuut van de regulator voor de Belgische post- en telecommunicatiesector dient het Raadgevend Comité voor Telecommunicatie (hierna: het Comité of RCT) aan de Kamer van Volksvertegenwoordigers een jaarverslag te bezorgen over de activiteiten van het Comité. In dat jaarverslag dient het Comité tevens aanbevelingen te formuleren over de activiteiten van het BIPT.

Deze wettelijk toegekende opdracht aan het RCT in het kader van het jaarverslag, vraagt veel inspanningen van een kleine groep leden. Alhoewel het formuleren van aanbevelingen ten aanzien van het BIPT binnen de kerntaak ligt van het RCT, wenst het aan te dringen –voor de toekomst- de link met het jaarverslag los te laten en meer flexibiliteit te creëren met betrekking tot die adviserende/evaluerende rol van het RCT ten aanzien van het BIPT. Dit werd ook zo aangegeven in het recent advies van het RCT met betrekking tot een eventuele integratie in het CRB²⁵.

De vraag naar flexibiliteit omtrent het invullen van de wettelijke opdracht in de vorige paragraaf is ook nauw verweven met de vraag tot ondersteuning voor het opstellen van de aanbevelingen. Ten aanzien van de aanbevelingen vorig jaar, stelde het BIPT het volgende : *“Deze aanbevelingen over de activiteiten van het BIPT zijn grondig uitgewerkt en vormen voor het BIPT een belangrijke bron om haar eigen werking te kunnen evalueren”*. Opdat het RCT zijn evaluerende rol kan blijven vervullen dient de reeds lang aanslepende discussie rond efficiënte ondersteuning voor deze kerntaak van het RCT, een positieve uitkomst te krijgen.

Het RCT is het immers eens met de stelling van het BIPT aangaande de werkingskosten voor de aanbevelingen van het BIPT, dat deze specifieke werkzaamheden moeilijk door een personeelslid van het BIPT kunnen ondersteund worden. Een andere oplossing dient dus te worden gevonden om deze activiteit van het RCT ook naar de toekomst toe te bestendigen.

Wat betreft interactie met het BIPT wenst het RCT hierbij wel de positieve evolutie aan te geven van het afgelopen jaar. Er vonden immers meermaals, binnen het RCT, updates plaats over de status van uitvoering van het operationeel plan. Verder kreeg het RCT, in tegenstelling tot eerdere jaren, eind vorig jaar (23/12/2015) een antwoord van het BIPT met toelichting en verduidelijking op de door het RCT geformuleerde aanbevelingen.

²⁵ Zie het Advies over de integratie van het Raadgevend Comité voor de telecommunicatie binnen de Centrale Raad voor het Bedrijfsleven zoals bepaald in artikel XIII.17 van het Wetboek Economisch Recht, 24 februari 2016, p. 5.

Het RCT noteert dus een positieve evolutie het afgelopen jaar op vlak van dialoog met het BIPT.

Omwille van de reeds aangekaarte moeilijkheden omtrent de ondersteuning voor deze wettelijke taak van het RCT, zal het advies dit jaar beperkt zijn tot de belangrijkste wijzigingen ten opzichte van het vorige jaar.

De aanbevelingen verwijzen naar het jaarverslag 2015²⁶ zoals gepubliceerd midden juli 2016.

Het Comité concentreert zijn aanbevelingen op de volgende punten:

1. Het BIPT - een toekomstgerichte regulator van de elektronische-communicatiesector

2. Statuut en financiering van het BIPT

2.1. De onafhankelijkheid van het BIPT

2.2. De financiering en de middelen van het BIPT

2.3. Beschouwing van de beste praktijken die door andere regulatoren worden gehanteerd

3. Regulering van de sector door het BIPT

3.1. De besluitvorming door het BIPT

3.2. De garantie van een "level playing field" en de regulering van de "over-the-top"-leveranciers

4. Rol als deskundige van het BIPT, buiten zijn bevoegdheidsgebied in strikte zin

²⁶ http://www.bipt.be/public/files/nl/21983/Jaarverslag_2015.pdf

1. Het BIPT - een toekomstgerichte regulator van de elektronische-communicatiesector

De voorbije jaren heeft het BIPT zijn actie in de tijd gekaderd, door een duidelijke koppeling te presenteren tussen het strategische niveau (visie voor de duur van 3 jaar) en het operationele niveau (werkplannen voor de duur van 1 jaar).

Voor het Comité is deze aanpak aanvaardbaar en wordt de dialoog die in 2015 versterkt is op het stuk van het werkplan gunstig onthaald.

Gelet op het belang van een strategische visie zal het in de komende maanden belangrijk zijn om de uitwisseling met het RCT tot stand te brengen wat betreft het strategisch plan dat voor de periode 2017-2020 moet worden opgesteld.

Om echt toekomstgericht te zijn, is het essentieel dat het BIPT een goed inzicht heeft in de reikwijdte van de omwentelingen die plaatsvinden in het digitale landschap.

De diensten die worden verstrekt op het grondgebied en die wettelijk kunnen beantwoorden aan de definitie van elektronische communicatie en in die hoedanigheid afhangen van het reguleringsdomein van het BIPT, zijn immers aanzienlijk geëvolueerd. Het "grondbeginsel" dat met zich brengt dat een dienst al dan niet onder "elektronische communicatie" valt, is niet zozeer meer en niet noodzakelijkerwijs meer verbonden met het feit dat de dienst wordt verstrekt door een "klassieke" operator.

Met andere woorden, het is voortaan onmogelijk om enkel de "klassieke" netwerkoperatoren te beschouwen als elektronische-communicatieoperator.

Daarom vraagt het Comité, in het belang van de consument en van een coherente visie van het geheel, dat het toepassingsgebied van de reglementering wordt herzien en onverwijld wordt uitgebreid, rekening houdend met het principe dat de reglementering evenredig moet zijn en op niet-discriminerende wijze wordt toegepast.

Het RCT stelt vast dat het BIPT in haar schrijven van 23 december 2015 verwijst naar de inspanningen die het neemt, enerzijds op het vlak van marktanalyses alsook op het vlak van controle acties, om een level playing field ten aanzien van OTT spelers te bewerkstelligen. Het RCT benadrukt het belang daarvan, zeker in het licht van de komende discussies op EU niveau aangaande de invulling van de begrippen "elektronische communicatiedienst" en "elektronische communicatienetwerk". Het RCT meent dat overleg met de stakeholders omtrent deze begrippen, de invulling en interpretatie ervan, zeker naar de toekomst toe, noodzakelijk zijn.

Ondanks een toekomstgericht denken is het voor het Comité van essentieel belang dat de visie die het BIPT zal uitwerken voor het meest doeltreffende gebruik van de schaarse middelen (nummers en het spectrum), op drie pijlers berust:

- een anticipatie op gebruiken en behoeften;
- een visie van de concurrentie die rekening houdt met een juiste valorisering van de investeringen die zijn gedaan in de loop van de jaren, en van het belang;
- een managementbeleid dat een efficiënt en soepel beheer ervan door de spelers die het gebruiken, valoriseert.

Ten aanzien van het concrete project, nl. de herziening van het nummerplan (cfr. jaarverslag 2015, p.24), wijst het RCT op het belang van het valoriseren van inspanningen in netwerkinvesteringen. Innovatie door OTT spelers kan niet als keerzijde hebben dat de fundamentele van performante netwerken, namelijk de continue netwerkinvesteringen, onvoldoende verzekerd kunnen worden. In tegenstelling tot wat de balans van het jaarverslag 2015 (p. 65) lijkt aan te geven, is dit herzieningstraject nog niet afgerond en is er nog een belangrijke taak van overleg aangewezen in 2016.

Wat betreft de nieuwe Raad van het BIPT, die er binnenkort zal komen, herinnert het Comité eraan dat hij zal moeten toezien op een continuïteit in de visie, de strategie en de besluiten zoals bijvoorbeeld vastgelegd in artikel 8, § 5, a), van de Kaderrichtlijn 2002/21/EG. De nieuwe Raad zal ook de wil tot dialoog moeten behouden waarvan de huidige Raad getuigd heeft ten aanzien van de belanghebbende partijen en meer bepaald het Raadgevend Comité voor de telecommunicatie als vertegenwoordiger van de belanghebbenden van de elektronische communicatie, bijvoorbeeld wat betrof het opstellen van het strategisch plan 2014-2016 en de uitwerking van de werkplannen.

2. Statuut en financiering van het BIPT

2.1. De onafhankelijkheid van het BIPT

Het Comité heeft meermaals het belang van de onafhankelijkheid van het BIPT kunnen benadrukken²⁷. Het Comité verheugde zich er aldus over dat het BIPT in zijn strategisch plan 2014-2016 zijn onafhankelijkheid heeft vermeld als een van de waarden die het in staat moeten stellen om te garanderen dat zijn acties conform de missie en de visie zijn²⁸. Het Comité deelt namelijk het standpunt van het BIPT dat de onafhankelijkheid de geloofwaardigheid van de regulator garandeert en ertoe bijdraagt om zijn acties stabiel en in de tijd voorspelbaar te maken²⁹. Op die manier is de onafhankelijkheid van de regulator een sleutelement voor de tenuitvoerbrenging van een goede regulering van de sector en de

²⁷ Zie RCT, aanbevelingen over de voorontwerpen van wetten tot omzetting van de Richtlijnen 2009/136/EG (burgerrechten) en 2009/140/EG ("beter regelgeven"), 5 april 2011, p. 6 en onlangs RCT, aanbevelingen september 2014, p. 2 en RCT, memorandum aan de minister bevoegd voor Telecommunicatie en Digitale Agenda: Een digitale agenda voor België, 3 maart 2015, p. 15-16 (hierna "RCT memorandum 2015").

²⁸ BIPT, strategisch plan van het BIPT 2014-2016, p. 10.

²⁹ BIPT, strategisch plan van het BIPT 2014-2016, p. 11.

komst van een loyale concurrentie. Ze is immers nodig opdat “*De marktregulator zorgt voor een gelijk speelveld, zodat de marktwerking optimaal kan spelen ten voordele van de gebruiker*”³⁰.

2.2. De financiering en de middelen van het BIPT

Het Comité wenst te herinneren³¹ aan het grote probleem van het budgettaire overschot dat het BIPT elk jaar boekt en dat systematisch wordt doorgestort aan de Thesaurie. In zijn jaarverslag van 2015 maakt het BIPT gewag van een bedrag van 16,7 miljoen euro, d.i. een stijging met 50% ten opzichte van het reeds grote bedrag dat teruggestort is voor het jaar 2014³². In geval van overschotten moeten de administratieve bijdragen, alsook andere retributies naar rata worden herzien. Het Comité benadrukt de noodzaak dat het BIPT, bij de uitwerking van zijn budget, een meer realistische en nauwkeurige raming maakt van de kosten die zijn activiteiten zullen genereren zodat een einde wordt gemaakt aan het budgettaire overschot. Het Comité merkt op dat in andere sectoren zoals die van energie (zie het jaarverslag 2014 van de CREG, en in het bijzonder zijn titel 5.9³³) de regulatoren het budgettaire surplus terugstorten aan de bijdragers. Deze piste zou moeten worden overwogen. Het Comité benadrukt eveneens de noodzaak van een grotere transparantie vanwege het BIPT wat betreft het gebruik van zijn financiële middelen.

Overigens is het belangrijk dat binnen het budget van het BIPT de financiële middelen worden geïdentificeerd die bestemd zijn voor het Comité en dat bepaalde middelen specifiek worden ingezet voor de ondersteuning van zijn activiteiten (bijvoorbeeld de werking van de Werkgroep “aanbevelingen” onafhankelijk van het BIPT).

2.3. Beschouwing van de beste praktijken die door andere regulatoren worden gehanteerd

Zoals we hierboven hebben gezien, is het belangrijk om zich te laten inspireren door de beste praktijken die worden gehanteerd door andere regulatoren. Het Comité is aldus groot voorstander van het plan van de federale regering om de bevoegdheden van de regulatoren te evalueren “*met het oog op synergiën en versterking van hun werking*”³⁴. Het Comité zal overigens vrijwillig meewerken aan deze evaluatie en wenst in elk geval op de hoogte te worden gehouden over het tijdschema ervan en de activiteiten die worden verwezenlijkt in dat kader.

30 Algemene beleidsnota - Digitale Agenda, Telecommunicatie en Post, *Parl. St.*, Kamer, 2014-2015, nr. 54-588/5, p. 13.

31 RCT, aanbevelingen september 2014, p. 3.

32 BIPT, Jaarverslag 2015, p. 62

33 Commissie voor de Regulering van de Elektriciteit en het Gas, Jaarverslag 2014, p. 102.

34 Regeringsakkoord van 9 oktober 2014, p. 130. Zie ook Beleidsverklaring - Digitale Agenda, Telecommunicatie en Post, *Parl. St.*, Kamer, 2014-2015, nr. 54-20/16, p. 15.

3. Regulering van de sector door het BIPT

3.1. De besluitvorming door het BIPT

A. Nood aan transparante projectplanning.

Op basis van de verschillende strategische acties voert het BIPT acties uit om tegemoet te komen aan de vooropgestelde doelstellingen.

De effectieve uitvoering en opvolging van de projecten werden door het BIPT het voorbije jaar beter gecommuniceerd. Zoals in de inleiding aangegeven is dit een verbetering ten opzichte van de voorbije jaren.

Idealiter zouden de projectplannen gekoppeld moeten worden aan een scorecard. Deze scorecard zou een dynamisch document moeten zijn dat voor elke fiche van het werkplan geleidelijk aan (dag per dag of ten minste elk kwartaal) de verwezenlijkte vooruitgang in de verschillende projecten identificeert, zodat de stakeholders altijd een zicht behouden op de actuele stand van zaken van de voor hen relevante fiches in het operationeel plan.

- Een ander punt dat het Comité wenst te blijven benadrukken in het kader van het operationeel plan is een systematische verwijzing naar een uit te voeren impactanalyse wanneer nieuwe verplichtingen worden voorzien.

Het operationeel plan zou volgens het Comité systematisch moeten voorzien in een impactanalyse of minstens in geval van nieuwe verplichtingen in een kosten-batenanalyse. Dit idee komt voor in het strategisch plan, maar is niet systematisch in het operationeel plan 2014 binnen de fiches uitgewerkt. Dus naast het overzichtelijk weergeven van de status van de verschillende projecten, zou het Comité ook transparantie over uitgevoerde impact assessments en hun resultaten verwelkomen.

- Het Comité wenst ook nog aan te stippen dat projectplanning ook voldoende tijd en menselijke middelen dient te voorzien voor grondig overleg met alle stakeholders. Te vaak merken de leden dat geleverde input op consultaties onvoldoende aanzet tot overleg omtrent de gegeven opmerkingen. Ook al is het Comité verheugd over de kwaliteit van het overleg dat ermee wordt gepleegd over de algemene dossiers zoals de opstelling van het strategisch plan of de werkplannen (zie hierboven, p. 3), blijft de betrachting van het BIPT aangaande de “*permanente dialoog*”³⁵ te vaak dode letter wat betreft specifieke besluiten. Het Comité dringt aan om in elk project duidelijke terugkoppelmomenten te voorzien met de stakeholders die omtrent de thema’s hun interesse hebben geuit bijvoorbeeld door een input op een consultatiedocument.

³⁵ BIPT, Strategisch plan van het BIPT, 2014-2016, p. 10, 17-18.

B. Jaarlijkse evaluatie van het operationele plan.

Het Comité meent dat een jaarlijkse evaluatie van het operationeel plan van het BIPT nuttig is. Het is belangrijk de opgestarte en gerealiseerde projecten over het voorbije jaar af te wegen ten opzichte van de prioriteiten. Werkt het BIPT voldoende in het licht van de prioriteiten die het strategisch plan voorop stelt ? Die evaluatie zou kunnen gebeuren op basis van de hierboven besproken scorecards. Daarbij is het Comité blij dat het BIPT aangekondigd heeft in het punt 6 van het strategisch plan dat het " - *met behulp van de performantie-indicatoren - de resultaten [zal] identificeren die gehaald moeten worden voor elk van zijn prioriteiten en [dat] op het einde van elk jaar [...] er in zijn jaarverslag een evaluatie [zal] worden gemaakt*"³⁶.

Zo vraagt het Comité zich bijvoorbeeld af, of het BIPT voldoende nadruk legt op het evenwicht tussen de bevordering van de belangen van de eindgebruikers en die van de operatoren ? Als een van de vijf basisprincipes vermeldt het BIPT in zijn strategisch plan 2014-2016 "*de eindgebruikers van elektronische communicatie ... begrijpen, anticiperen op de gebruiken en de ontwikkeling daarvan en het belang van de **consumenten** vrijwaren*"³⁷. Het BIPT zal zijn bevoegdheden inzake bescherming van de consumenten zo moeten toepassen dat het objectief een beduidende toegevoegde waarde biedt voor de consument en/of de concurrentie op de markt.

Het jaarverslag 2015 verwijst naar een hele reeks verwezenlijkingen in 2015 op het vlak van doorgedreven transparantie : Atlas mobiel (en vast in 2016), kwaliteitsbarometer (uitgewerkt in 2015 en gepubliceerd medio 2016). Ook het project Easy switch heeft veel werk geleverd en mondde in 2016 uit in een procedure om het wijzigen van vaste operator te versoepelen.

Een evaluatie op geregelde tijdstippen van projecten die veel middelen zowel van de operatoren als van het BIPT hebben geleverd/vergeven, is noodzakelijk om het juiste evenwicht te bewaren.

Het Comité verheugde zich overigens ook erover dat het BIPT, volgens zijn strategisch plan 2014-2016, naast de zorg voor de belangen van de consumenten zich ook wil concentreren op zijn inspanningen voor de belangen van de **andere eindgebruikers**, met name de Belgische ondernemingen die grotendeels afhankelijk zijn van elektronische communicatie en dat "*de overige gebruiken van de zakelijke gebruikers, in het bijzonder hun behoeften inzake kwaliteit, prestatievermogen, prijs en innovatie, zullen centraal staan in het toekomstige optreden van het BIPT*"³⁸. Samen met de verwijzing naar een "*een gezonde concurrentie efficiënt [te] organiseren en de toegang tot de markt [te] vrijwaren*"³⁹ vraagt het Comité hoe het BIPT tot op heden deze doelstelling reeds heeft ingevuld, met voldoende oog voor een evenwicht tussen de consumentenmarkt en de bedrijvenmarkt ? Dit is zeker een belangrijk aandachtspunt dat verder dient versterkt te worden in het volgend strategisch plan. Ook ons omringende landen doen de laatste jaren belangrijke inspanningen om de bedrijvenmarkt dynamischer te maken.

36 BIPT, Strategisch plan van het BIPT 2014-2016, p. 19.

37 BIPT, Strategisch plan van het BIPT 2014-2016, p. 5.

38 BIPT, Strategisch plan van het BIPT 2014-2016, p. 6.

39 BIPT, Strategisch plan van het BIPT 2014-2016, p. 5.

Heeft het BIPT al voldoende acties ondernomen in de strategische as "concurrentie en investeringen" door het bevorderen van een duurzaam kader voor de concurrentie en investeringen ?

Het BIPT stelde bijvoorbeeld in haar plan in punt 5.2.1. voor *"een duidelijke reguleringskalender [...] op korte en op middellange termijn met daarin de indicatoren voor de evolutie van de sectorregulering op langere termijn"*⁴⁰ op te stellen en na te leven. Wat is het BIPT daarrond al opgestart of nog van plan ?

C. Evaluatie van het strategisch plan.

Ten slotte benadrukt het Comité de noodzaak om de resultaten (impact en gevolgen) van het strategisch driejarenplan geregeld te beoordelen. Dit is des te meer belangrijk in het licht van de redactie van een nieuw strategisch plan voor de volgende drie jaar.

Het strategisch plan verwijst tevens naar de uitvoering van *"studies [...] in verband met de impact op de verplichtingen met betrekking tot de bescherming van de consumenten en op de administratieve kosten die ze voor de sector teweegbrengen"*⁴¹. Hoewel de door het BIPT voorgestelde stap overigens eerder "stroomafwaarts" van de beslissingen lijkt te liggen, zou er ook "stroomopwaarts" een kosten-batenanalyse verricht moeten worden om de noodzaak van een maatregel na te gaan. Rekening houdend met het belangrijk aantal projecten ingevoerd in 2015, is dit zeker een belangrijk aandachtspunt. Ook ten aanzien van de tariefsimulator, waarnaar wordt verwezen op pagina 33 in het jaarverslag, is deze evaluatie noodzakelijk. Het is immers onmiskenbaar een project dat veel middelen van zowel de operatoren als het BIPT, vergt. Het is nuttig gewenste/geplande ontwikkelingen voldoende op voorhand te bespreken.

D. Streven naar stabiele en voorspelbare regelgeving en regulering.

In een zeer investeringsintensieve sector, zoals de telecomsector, is het belangrijk om voor de reglementaire cyclus ook rekening te houden met de investeringscyclussen. Operatoren verwelkomen stabiliteit in regelgeving en regulering.

3.2. De garantie van een "level playing field" en de regulering van de "over-the-top"-leveranciers

Het BIPT heeft het in zijn strategisch plan 2014-2016 meermaals⁴² over marktspelers die hun diensten en/of inhoud *"over the top"* (OTT) aanbieden in België, bijv. Google TV, Apple TV, YouTube, Netflix, Skype, WhatsApp. De laatste studie van het BIPT aangaande de consumentenperceptie toont een sterke stijging vast van voornoemde alternatieve diensten⁴³. Het BIPT preciseerde nog in 2015 in het kader van

40 BIPT, Strategisch plan van het BIPT 2014-2016, p. 14.

41 BIPT, Strategisch plan van het BIPT 2014-2016, p. 17.

42 BIPT, Strategisch plan van het BIPT 2014-2016, p. 7, 12 en 15.

43 Wat het gebruik van de diensten betreft, wordt in de enquête een toename vastgesteld voor internettelevisie (15,3% in 2014 en 18,3% in 2016) en een daling voor vaste telefonie (70,5% in 2012 en 61,3% in 2015). Uit de enquête blijkt ook

de mededeling over de verplichting om als operator te melden dat *“Tal van opmerkingen van de bijdragers op de openbare raadpleging over het ontwerp van deze mededeling [...] de inbeschouwingneming van "Over The Top"-spelers (OTT) [betreffen] in het kader van de toepassing van de wet en in het kader van een eventuele wijziging van het Europese reglementaire kader. Voor zover er onduidelijkheden zijn die moeten worden opgeklaard, meent het BIPT evenwel dat dit onderwerp vooreerst moet worden aangekaart op het niveau van het Orgaan van Europese regelgevende instanties voor elektronische communicatie (BEREC) en van de Europese wetgeving.”*⁴⁴.

Het RCT meent dat het aangewezen is dat het BIPT, zeker in het licht van de voorbereiding van het strategisch plan 2017-2020 en de grondige hervorming van het kader op Europees niveau, aangekondigd op 14 september 2016, een overleg aangaande deze nieuwe marktdynamiek en –realiteit. De bevindingen in het kader van de studie perceptie consument is daarvoor al een goede insteek.

Het Comité verwacht van het Instituut dat het, overeenkomstig punt 5.1.1. van het strategisch plan 2014-2016⁴⁵, en met name in het kader van zijn samenwerking met de andere Belgische regulatoren, in toenemende mate rekening houdt met die marktspelers en dat het BIPT zorgt voor een *"level playing field"* tussen de traditionele operatoren en de OTT-operatoren ten einde een gezonde concurrentie te bevorderen, de bescherming van de consumenten te waarborgen en het maatschappelijk belang in het algemeen te garanderen (bijvoorbeeld wat betreft de nooddiensten en de gerechtelijke aanvragen). Wanneer het BIPT aldus de aandacht trekt van de wetgever zal deze *"erop wijzen wanneer wettelijke bepalingen een rem zouden kunnen betekenen voor de innovatie van de netwerken of diensten"*⁴⁶, en dient het de kwesties van de verschillende marktanalyses en analyses van de impact op het evenwicht van de in het strategisch plan beschouwde concurrentievoorwaarden⁴⁷ te overstijgen om ook het verschillende stelsel inzake bescherming van de consumenten dat bijvoorbeeld is opgelegd door het Wetboek van economisch recht op de OTT-leveranciers en door de elektronische-communicatiewet op de telecommunicatieoperatoren, aan te snijden.

Het Comité dringt erop aan dat het BIPT alle netwerk- en dienstleveranciers controleert om een maximale bescherming van alle consumenten te garanderen. Vandaag is niet duidelijk of controleacties ook daadwerkelijk worden uitgevoerd ten aanzien van de OTT-spelers (zie punt 1.1. over het nut om het toepassingsgebied van de reglementering te herzien). Er moeten immers conformiteitscontroles (en dus een naleving van de reglementering) met verschillende snelheden worden vermeden. In die context en op het specifieke domein van de bescherming van de privacy steunt het Comité de intentie van het BIPT om ervoor te zorgen dat een *level playing field* wordt gerespecteerd tussen operatoren en

een sterke stijging van alternatieve diensten zoals Facebook Messenger (39,8%), Skype (35,9%) en Whatsapp (34,9%) om oproepen te maken en/of berichten te versturen, p 1 persbericht BIPT naar aanleiding van de studie http://www.bipt.be/public/pressrelease/nl/125/CP_consumentenenquête_NL.pdf

44 BIPT, mededeling van de Raad van het BIPT van 27 februari 2015 betreffende de verplichting tot melding aan het BIPT als operator, p. 9. In dezelfde mededeling (opmerking 3) voegt het BIPT toe: *"Vandaag bestaat geen definitie van de term OTT. Deze mededeling beoogt niet om een definitie te geven van deze termen."*

45 BIPT, Strategisch plan van het BIPT 2014-2016, p. 12. Zie ook Regeringsakkoord van 9 oktober 2014, p. 179 en Beleidsverklaring - Digitale Agenda, Telecommunicatie en Post, *Parl. St.*, Kamer, 2014-2015, nr. 54-20/16, p. 14.

46 BIPT, strategisch plan van het BIPT 2014-2016, p. 12.

47 *Idem.*

dienstenleveranciers (met inbegrip van de OTT operatoren) wanneer het zal ingrijpen op basis van zijn bevoegdheden krachtens de wet van 13 juni 2005 betreffende de elektronische communicatie ter ondersteuning van de instanties die bevoegd zijn voor de databewaring door de operatoren, wettelijke onderschepping en bescherming van persoonsgegevens. Specifiek wat betreft de gegevensbewaring zou overigens meer duidelijkheid kunnen worden geschapen bij de eventuele herziening van de artikelen 126 en 145 van de wet betreffende de elektronische communicatie die onlangs werden vernietigd door het Grondwettelijk Hof⁴⁸.

4. Rol als deskundige van het BIPT, buiten zijn bevoegdheidsgebied in strikte zin

Zoals reeds geformuleerd voor de voorgaande aanbevelingen benadrukt het Comité het belang voor het BIPT om zich niet te beperken tot acties die strikt verband houden met de rechtstreekse uitoefening van de bevoegdheden die de wetgever eraan toevertrouwt, maar om niet te aarzelen om op zijn eigen initiatief een standpunt in te nemen over kwesties waarvoor het over een zekere expertise beschikt, ook als het verband met zijn bevoegdheden slechts indirect is.

Het BIPT zou aldus een standpunt kunnen innemen over een onderwerp zoals regionale initiatieven inzake de taxering van de mobiele-telecommunicatie-infrastructuur en de impact ervan op de verwezenlijking van een ambitieus beleid (zowel regionaal als federaal) teneinde de digitale economie te bevorderen door in dat kader het belang van de investeringen in de infrastructuren met hoge snelheden voor mobiel naar voren te schuiven.

⁴⁸ Grondw. Hof, 11 juni 2015, nr. 84/2015. Het arrest vernietigt immers de wet van 30 juli 2013 houdende wijziging van de artikelen 2, 126 en 145 van de wet van 13 juni 2005 betreffende de elektronische communicatie en van artikel 90^{decies} van het Wetboek van strafvordering (*BS*, 23 augustus 2013).